

Fyra arbetstagare vid ett företag som anordnar personlig assistans har sagt upp sig för att börja arbeta hos ett konkurrerande företag. Fråga om arbetstagarna under sina anställningar brutit mot lojalitetsplikten i sina anställningsavtal och om de under eller efter sina anställningar brutit mot företagshemlighetslagen samt om de därför är skyldiga att betala allmänt och ekonomiskt skadestånd till sin förre arbetsgivare och i så fall med vilka belopp. Även fråga om det nya företaget är skadeståndsskyldigt för att i strid med företagshemlighetslagen ha utnyttjat företagshemligheter angripna av arbetstagarna.

PostadressBox 2018
103 11 Stockholm**Besöksadress**

Stora Nygatan 2 A och B

Telefon

08-617 66 00

Telefax

08-617 66 15

kansliet@arbetsdomstolen.se

www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid

måndag–fredag

09.00–12.00

13.00–15.00

ARBETSDOMSTOLENDOM
2018-05-16
StockholmDom nr 31/18
Mål nr B 116/16**KLAGANDE**

1. Handen Assistans AB, 556630-3250, Fritslavägen 42, 511 57 Kinna

2. S.F.

3. Dödsboet efter J-E.J.

4. K.O.

5. M.P.

Ombud för 1-5: advokaten Peter Gustafsson, Advokat Peter Gustafsson AB,
Allégatan 11-15, 503 32 Borås**MOTPART**

Västgöta Assistans AB, 556795-6593, Skenevägen 2 A, 511 31 Örby

Ombud: advokaten Jörgen Larsson, Wistrand Advokatbyrå, Box 11920,
404 39 Göteborg**SAKEN**

skadestånd på grund av brott mot företagshemlighetslagen m.m.

ÖVERKLAGAD DOM

Borås tingsrätts dom den 18 oktober 2016 i mål T 1989-12 och T 3049-12

Tingsrättens dom, se bilaga.

Handen Assistans AB (Handen), S.F., dödsboet efter J-E.J., K.O., och M.P. (klagandena) har överklagat domen och yrkat att Arbetsdomstolen med ändring tingsrättens dom, punkterna 3–6, ska avslå Västgöta Assistans AB:s (Västgöta) vid tingsrätten förda talan samt förplikta Västgöta att ersätta klagandena för deras rättegångskostnader avseende punkterna 3–6 med vid tingsrätten, som yrkandet slutligen bestämts, inklusive mervärdesskatt.

Handen har även yrkat att Arbetsdomstolen, oavsett utgången i målet i övrigt, med ändring av punkten 6 i tingsrättens dom ska undanröja Handens skyldighet att ersätta rättegångskostnader avseende punkterna 1 och 2 samt i stället förplikta Västgöta att ersätta Handen för dess rättegångskostnader vid tingsrätten med, som yrkandet slutligen bestämts, inklusive mervärdesskatt.

Västgöta har yrkat att Arbetsdomstolen ska avvisa Handens ändringsyrkande såvitt avser det först i Arbetsdomstolen tillagda yrkandet om mervärdesskatt på rättegångskostnaderna vid tingsrätten samt har i övrigt bestritt ändringsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Arbetsdomstolen.

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har ljud- och bildupptagningarna av den muntliga bevisningen som åberopades vid tingsrätten spelats upp. Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

Parterna har till utveckling av sin talan, i de delar som Arbetsdomstolen har att pröva, anfört i allt väsentligt detsamma som finns antecknat i tingsrättens dom.

Domskäl

Bakgrund och tvisten

Västgöta och Handen bedriver verksamhet som anordnare av personlig assistans. Verksamheten innefattar i korthet att bolagen sluter avtal med brukare, dvs. personer som t.ex. på grund av funktionsnedsättning erhåller assistansersättning av Försäkringskassan eller av sin kommun. Avtalen med brukarna – de s.k. brukaravtalen – innebär att bolagen anställer och avlönar personliga assistenter till brukarna, vilka ofta är brukarnas familjemedlemmar, mot att bolagen får assistansersättningen.

Västgöta bildades år 2010 och ägdes med 50 procent vardera av J-E.J. och M.B. J-E.J. var anställd hos Västgöta och ordförande i bolagets styrelse. M.B. var dess verkställande direktör. J-E.J:s dotter, S.F., anställdes hos Västgöta under 2011 och var ledamot i bolagets styrelse. Under viss tid var hon även verkställande direktör för Västgöta. M.P. var anställd som arbetsledare hos Västgöta. K.O. var anställd som personlig assistent åt sin fru, K.Od., som var brukare hos Västgöta.

Under år 2011 uppstod konflikter i Västgötas ledning, huvudsakligen mellan ägarna. Under hösten 2011 inleddes därför diskussioner bl.a. om att M.B. skulle sälja sitt aktieinnehav.

S.F., M.P. och J-E.J. sade upp sig från sina anställningar hos Västgöta under januari 2012. Deras sista anställningsdagar var den 9, 10, respektive 22 februari 2012. K.O:s anställning avslutades den 29 februari 2012 i samband med att hans frus brukaravtal med Västgöta upphörde.

K.O. och M.P. köpte aktierna i Handen tillsammans med en annan anställd och brukare hos Västgöta, S.P., genom ett aktieöverlåtelseavtal som undertecknades den 8 februari 2012.

K.Od. och S.P. sade upp sina brukaravtal med Västgöta i slutet på januari 2012. Ytterligare 17 brukare sade upp avtalen med Västgöta för att i stället i februari 2012 anlita Handen. Västgöta har därutöver gjort gällande att ytterligare en brukare, S.I., sagt upp brukaravtalet med Västgöta den 19 mars 2012 för att i stället anlita Handen samt att Handen under den aktuella tidsperioden blivit assistansanordnare för ytterligare tre brukare som tidigare anlitat eller haft för avsikt att anlita Västgöta.

S.F., J-E.J., K.O. och M.P. (arbetstagarna) har, sedan de avslutat sina anställningar hos Västgöta, anställts hos Handen.

Tvisten i Arbetsdomstolen rör frågan om arbetstagarna under anställningstiden hos Västgöta brutit mot lojalitetsplikten i sina anställningsavtal och om de under eller efter sina anställningar där har gjort sig skyldiga till brott mot företagshemlighetslagen samt om de i så fall är skadeståndsskyldiga gentemot Västgöta och med vilka belopp. Det är också tvistigt om Handen är skadeståndsskyldigt mot Västgöta på grund av brott mot företagshemlighetslagen. Det är vidare tvistigt hur rättegångskostnaderna vid tingsrätten ska fördelas.

Brott mot lagen om företagshemligheter

Vad gäller brott mot företagshemlighetslagen har Västgöta sammanfattningsvis gjort gällande att arbetstagarna haft tillgång till och obehörigen röjt eller utnyttjat samt att Handen utnyttjat Västgötas företagshemligheter som funnits i följande material.

- Brukarlistor med information om de enskilda brukarna hos Västgöta och det antal assistanstimmar de beviljats (brukarlistorna),
- en förteckning med information om samtliga anställda hos Västgöta (medarbetarlistan), samt
- en beskrivning av verksamheten m.m. som ingår i Västgötas tillståndsansökan till Socialstyrelsen.

Med företagshemlighet avses sådan information om affärs- och driftsförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom i konkurrenshänseende (1 § företagshemlighetslagen). Kravet på att näringsidkaren ska hålla informationen hemlig kan vara uppfyllt om informationen är känd av flera men den får inte vara tillgänglig för alla som kan ha intresse av att ta del av den (se prop. 1987/88:155 s. 35). Av detta följer att information som framgår av allmänna handlingar, som är offentliga, inte kan utgöra företagshemligheter.

Arbetsdomstolen anser, av samma skäl som tingsrätten, att brukarlistorna och medarbetarlistan har utgjort Västgötas företagshemligheter.

När det gäller ”mallar för tidrapporter, återrapporteringskort, fullmakter m.m.” har tingsrätten funnit att dessa inte utgör företagshemligheter. Västgöta har inte i Arbetsdomstolen gjort gällande att dessa utgör företagshemligheter men har vidhållit att arbetstagarna röjt dessa uppgifter och därvid gjort gällande att detta inneburit brott mot lojalitetsplikten.

Västgöta har vidare gjort gällande att ”beskrivningen av verksamheten som den framgår av ansökan till Socialstyrelsen” är företagshemligt material. Beträffande innehållet i ansökan har Västgöta särskilt pekat på följande dokument. ”Översikt dokument/bilagor”, mall för brukaravtal, mall för fullmakt, lista över myndigheter och organisationer som Västgöta samverkar med benämnd ”Kontakter med myndigheter”, ett dokument benämnt ”Förhållningssätt & Bemötande”, en checklista för första besök hos ny brukare samt en verksamhetsbeskrivning.

Vad gäller Västgötas tillståndsansökan till Socialstyrelsen har klagandena anfört att ansökan i sin helhet är en allmän och offentlig handling som inte kan innehålla några företagshemligheter. Västgöta har mot detta invänt att den information i ansökan, som Västgöta påstått är företagshemlig, beskrivningen av verksamheten m.m., utgörs av sådana uppgifter om Västgötas affärs- och driftförhållanden som, enligt 30 kap. 23 § första stycket punkten 1 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) jämförd med 9 § första stycket offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) och punkten 133 i bilagan till förordningen, omfattas av sekretess hos Socialstyrelsen och därför kan vara företagshemligheter, trots att ansökan är en allmän handling.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Av utredningen framgår att Västgötas tillståndsansökan gavs in till Socialstyrelsen redan i mars 2011. Bestämmelsen i punkten 133 i bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen, som föreskriver sekretess vid Socialstyrelsens tillståndsgivning enligt bl.a. lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, trädde dock i kraft först den 1 januari 2012, se förordningen (2011:1479) om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen. Dessförinnan fanns ingen motsvarande sekretessreglering. Genom att tillståndsansökan gavs in till Socialstyrelsen i mars 2011 blev den således en allmän och offentlig handling som vem som helst kunde ta del av till den 1 januari 2012. Därmed har Västgöta inte hållit informationen i ansökan hemlig. Den informationen utgör därför inte företagshemligheter.

Har klagandena angripit Västgötas företagshemligheter?

För att arbetstagarna ska hållas ansvariga för brott mot företagshemlighetslagen krävs att de uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjat eller röjt någon av de aktuella företagshemligheterna hos Västgöta, dvs. brukarlistorna eller medarbetarlistan, och att de har fått del av denna företagshemlighet i sina anställningar under sådana förhållanden att de insåg eller borde ha insett att de inte fick avslöja den. För det fall angreppet skett sedan deras anställningsförhållanden avslutats krävs dessutom att det finns synnerliga skäl att ålägga dem skadeståndsskyldighet (7 § företagshemlighetslagen).

För att Handen ska vara skadeståndsskyldigt krävs att bolaget uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjat företagshemligheter som har angripits enligt företagshemlighetslagen och att Handen insett eller borde ha insett detta (8 § företagshemlighetslagen). Det krävs således att arbetstagarna genom sin hantering av informationen först brutit mot företagshemlighetslagen och att Handen varit i ond tro om detta.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

När det gäller medarbetarlistan, som S.F. i september 2011 skickade till sin egen e-postadress, har hon förklarat att hon gjorde det för att på ett enkelt sätt få tillgång till de anställdas kontaktuppgifter m.m. under kvällar och helger då hon hade ansvar för att ordna korttidsvikarier och andra

personalfrågor. Enligt Arbetsdomstolens mening är S.F:s förklaring trovärdig.

Det är således inte utrett att S.F. mejlade medarbetarlistan i något illegitimt syfte.

Västgöta har även gjort gällande att företagshemliga handlingar funnits i S.F:s arbetsdator, som hon köpte från bolaget under sin sista arbetsdag på Västgöta, och att dessa handlingar inte raderats före köpet. Eftersom S.F. berättat att hon ibland laddade ner ”tunga” dokumentfiler som tog lång tid att öppna via fjärrinloggningen, bl.a. medarbetarlistan, är det i och för sig utrett att hon haft företagshemligheter i den aktuella datorn. Det är dock inte mot hennes bestridande utrett att det fanns några företagshemligheter i datorn när hon köpte den.

Västgöta har vidare gjort gällande att arbetstagarna måste ha använt sig av informationen i brukarlistorna och medarbetarlistan för att kunna kontakta Västgötas brukare och anställda på det sätt som skett. Västgöta har till stöd för denna slutsats även pekat på den ostridiga omständigheten att Handen använt samma s.k. brukarnummer som beteckning för brukarna som dessa haft hos Västgöta, och som också framgår både i brukarlistorna och i medarbetarlistan.

Avseende brukarnumren kan det konstateras att det av utredningen framgår att Västgötas ledning av sekretesskäl, vid samtal med varandra om brukarna, i allmänhet använde sig av dessa nummer i stället för namn. Enligt Arbetsdomstolens mening får det därmed anses utrett att J-E.J., S.F. och M.P. har kunnat de aktuella brukarnumren utantill. Även brukarna själva har sannolikt känt till sina egna brukarnummer. Det är därför inte möjligt att dra slutsatsen att arbetstagarna måste ha utnyttjat brukarlistorna endast därför att de använt samma brukarnummer i Handen som i Västgöta.

När det gäller tiden efter det att arbetstagarnas anställningar hos Västgöta upphört finns ingen närmare utredning om hur Handen gjort för att komma i kontakt med brukarna. Enligt Arbetsdomstolens mening har arbetstagarna kunnat komma ihåg namnen och numren på det 20-talet brukare som gick över från Västgöta till Handen. Med denna kunskap måste det ha varit

möjligt att även få tag på kontaktuppgifter till dessa. Till skillnad från tingsrätten anser Arbetsdomstolen därmed inte att det kan hållas för visst att arbetstagarna, för att komma i kontakt med Västgötas brukare, måste ha utnyttjat brukarlistorna och att dessa röjts för Handen. Det är inte heller visat att arbetstagarna utnyttjat eller röjt medarbetarlistan.

Eftersom det därmed inte är utrett att arbetstagarna brutit mot företagshemlighetslagen, kan inte heller Handen hållas ansvarig för att ha utnyttjat någon företagshemlighet som angripits enligt denna lag.

Brott mot lojalitetsplikten

Västgöta har vad gäller brott mot lojalitetsplikten sammanfattningsvis gjort gällande att arbetstagarna under sina anställningar hos Västgöta planerat och förberett den konkurrerande verksamheten i Handen samt aktivt sökt påverka samtliga brukare hos Västgöta att säga upp sina brukaravtal för att i stället anlita Handen som assistansanordnare.

Planering och förberedande åtgärder

Enligt Västgöta har S.F., M.P., J-E.J. och K.O. planerat och förberett för den konkurrerande verksamheten i Handen under tiden de var anställda hos Västgöta, vilket dessa har förnekat. Västgöta har hävdade att arbetstagarna påbörjade planering och förberedelser för den konkurrerande verksamheten redan tidigt under hösten 2011. Påståendet grundar sig huvudsakligen på att S.F. den 9 september 2011 skickade medarbetarlistan från sin arbetsmejl hos Västgöta till sin privata mejl. Arbetsdomstolen har emellertid ovan funnit att S.F. har haft en trovärdig förklaring till att hon skickade medarbetarlistan till sin privata mejladress.

Av dokumenten i Handens tillståndsansökan framgår att några av dessa dokument upprättades den 5, 11, 12 och 15 maj 2011, den 25 augusti 2011 och den 30 september 2011. Av vad som kommer att framgå nedan, finner Arbetsdomstolen utrett att dokumenten har kopierats från Västgötas verksamhetshandbok. Det är därför enligt Arbetsdomstolens mening inte möjligt att dra den slutsatsen att S.F., som vidgått att det var hon som upprättade Handens ansökan, redan vid dessa datum, planerade för den konkurrerande verksamheten.

Utredningen ger därmed enligt Arbetsdomstolens mening inte något stöd för att arbetstagarna planerat eller förberett verksamheten i Handen redan tidigt under hösten 2011.

Genom R.R:s och A.I. uppgifter, vilka Arbetsdomstolen inte finner någon anledning att ifrågasätta, står det däremot klart att S.F. och J-E.J. i vart fall från december 2011, på grund av konflikten med M.B., planerade för att ta med sig brukare från Västgöta till ett annat bolag och att de tagit kontakter med konkurrerande verksamheter, bl.a. Handen, för att undersöka möjligheterna för detta.

Av utredningen framgår vidare att det var S.F. som upprättade Handens ansökan om tillstånd att bedriva personlig assistans, som är stämplad som inkommen till Socialstyrelsen den 17 januari 2012. Det är självklart att arbetet med en så omfattande tillståndsansökan måste ha påbörjats en viss tid innan den skickades till myndigheten. S.F. har förklarat att hon haft lov av Västgöta att hjälpa Handen och andra företag att upprätta tillståndsansökningar. Enligt Arbetsdomstolen får det dock, oavsett om S.F. tidigare haft lov till detta eller inte, anses som illojalt mot Västgöta att upprätta den aktuella tillståndsansökan för Handens räkning samtidigt som hon planerade för att, i varje fall som ett alternativ av flera, ta över brukare från Västgöta dit.

Arbetsdomstolen kan vidare konstatera att ett antal mallar och fullmakter m.m. i Handens tillståndsansökan, som tingsrättens inte ansett vara företags-hemligheter hos Västgöta, antingen är exakta kopior av eller mycket lika motsvarande handlingar i Västgötas tillståndsansökan. För ett antal av dessa dokument har även, i båda bolagens tillståndsansökningar, angetts samma sökväg i ett filsystem, ”H:/Verksamhetshandbok/[...]”. Av utredningen framgår att detta filsystem härrör från Västgötas intranät. S.F. har också medgett att hon kopierat delar av Västgötas tillståndsansökan då hon upprättade Handens tillståndsansökan. Av utredningen framgår att även K.O. den 2 februari 2012 använt en avtalsmall från Västgöta för att teckna ett avtal med en brukare för Handens räkning. Det får enligt Arbetsdomstolens mening anses vara illojalt mot Västgöta att på detta sätt under pågående anställning använda Västgötas dokument i en konkurrerande verksamhet.

Klagandena har anfört att det, till den version av Handens tillståndsansökan från januari som getts in till tingsrätten av Västgöta, felaktigt tillfogats meritförteckningar för J-E.J. och S.F. Enligt klagandena skickades dessa meritförteckningar in till Socialstyrelsen först i juni 2012. Påståendet stöds av att det i ett dokument i tillståndsansökan, undertecknat den 14 januari 2012, anges att Handen vid denna tidpunkt avstår från att bifoga meritförteckningar för en kvalitetsansvarig och en tilltänkt mentor inom LSS, dvs. de tjänster som S.F. och J-E.J. anges ha hos Handen i de aktuella meritförteckningarna och som de också kom att tillträda. Det kan därmed inte anses utrett att meritförteckningarna bifogades tillståndsansökan i januari 2011.

Som framgår av tingsrättens domskäl skickade J-E.J. den 16 februari 2012 ett mejl till S.F. med bl.a. följande innehåll.

Eftersom G. svarade igår att han hört att du och M. startat eget och att jag skulle följa efter låter som om någon brukare eller assistent pratat. Jag vet snart inte hur jag skall bete mig. Maila inte jag tror att allt vi gör kommer fram. Ring på mobilen. Jag raderar detta omgående.

R.R. har uppgett bl.a. att hon, troligen i början på januari 2011, hörde J-E.J. och K.O. diskutera olika lokaler för en ny verksamhet, bl.a. den lokal där Handen ”finns i dag”.

Det är ostridigt att K.O. och M.P. den 8 februari 2012 undertecknade det köpeavtal genom vilket de förvärvade 71 procent av aktierna i Handen. Vid denna tidpunkt var de fortfarande anställda hos Västgöta. Arbetsdomstolen anser, i likhet med tingsrätten, att det kan hållas för visst att köpet måste ha föregåtts av överväganden och förhandlingar under en viss tid dessförinnan.

Enligt Arbetsdomstolens mening ger även J-E.J:s mejl den 16 februari 2012 till S.F. samt R.R:s uppgifter stöd för påståendet att J-E.J. och S.F. tillsammans med M.P. och K.O., vid tidpunkten för det aktuella mejlet sedan en tid tillbaka tillsammans hade vidtagit konkreta förberedelser, bl.a. genom att efterforska en lämplig lokal, för att starta den nya verksamheten i Handen.

Enligt Arbetsdomstolens mening är det sammanfattningsvis visat att S.F. och J-E.J. planerade för att ta över brukare från Västgöta till ett annat bolag och även kontaktade konkurrerande verksamheter, för att höra efter om möjligheterna att göra detta, att S.F. upprättade Handens tillståndsansökan, att främst S.F. men även K.O. använde mallar och fullmakter m.m. från Västgöta i Handens verksamhet, att J-E.J. och K.O. efterforskade en lämplig lokal för den nya verksamheten samt att K.O. och M.P. tillsammans köpte 71 procent av aktierna i Handen. Åtgärderna har vidtagits medan arbetstagarna fortfarande var anställda hos Västgöta.

Kontakter med Västgötas brukare

Västgöta har även gjort gällande att arbetstagarna, under sina anställningar hos Västgöta, aktivt sökt påverka samtliga brukare hos Västgöta att byta till Handen och sett till att även brukarna, E.O., L.V. och L.E., anlitate Handen i stället för Västgöta. Klagandena har bestritt att de har haft några sådana kontakter med brukare eller potentiella brukare.

Av utredningen framgår att K.Od., som var gift med K.O., och S.P. sade upp sina brukaravtal med Västgöta den 28 januari 2012 respektive den 30 januari 2012 och att de från och med den 1 mars 2012 i stället anlitate Handen som assistansanordnare. Arbetsdomstolen finner emellertid inte utrett att K.O. kontaktade S.P. i syfte att denne skulle byta assistansanordnare från Västgöta till Handen. Enligt Arbetsdomstolens mening kan det inte anses vara illojalt i förhållande till Västgöta att K.O. tillsammans med sin fru bestämde att hon skulle byta assistansanordnare.

Den 29 februari 2012 fick Västgöta ett kuvert som innehöll uppsägningar av brukaravtalen från 17 av Västgötas övriga brukare. Uppsägningarna var daterade under perioden den 14–29 februari 2012. Samtliga av dessa brukare anlitate Handen som assistansanordnare från och med den 1 april 2012.

A.I., personlig assistent åt sin dotter som var en av dessa 17 brukare hos Västgöta, har uppgett att J-E.J. och

M.P. kom hem till dem och erbjöd henne lite högre lön om hon och dottern bytte till Handen, vilket de valde att göra. Hon har dock inte kunnat ge något definitivt besked om när i tiden detta skedde, annat än att hon tror att det var i januari eller februari 2012. Uppsägningsbrevet avseende A.I:s dotter är daterat den 24 februari 2012, varför mötet bör ha varit senast den dagen. Vid den tidpunkten hade både J-E.J:s och M.P:s anställningar hos Västgöta upphört. Mot denna bakgrund kan det enligt Arbetsdomstolens mening inte anses visat att J-E.J. eller M.P., under den tid de var anställda hos Västgöta, försökt påverka A.I:s dotter att byta assistansanordnare till Handen.

Det saknas annan närmare utredning till stöd för att arbetstagarna under sina respektive anställningar sökt påverka någon av de övriga 16 brukarna, vars uppsägningsbrev lämnades till Västgöta den 29 februari 2012.

Beträffande brukarna E.O., L.V. och L.E. gör Arbetsdomstolen följande bedömning.

A.O. har berättat att hon vid, troligen två, möten med M.P. och K.O. av M.P. fick höra att de ville att hennes mamma, E.O., som var brukare hos Västgöta, skulle byta till Handen. A.O. har uppgett att hon är osäker på när i tiden mötena ägde rum men att hon vet att hon vid det andra mötet undertecknade en fullmakt. Denna fullmakt är även undertecknad av K.O. och daterad den 2 februari 2012. M.P. och K.O. har förnekat att de, medan de var anställda hos Västgöta, hade något sådant möte med A.O. K.O. har dock bekräftat att det är hans namnteckning på fullmakten. A.O:s uppgifter stöds också av att K.O., som tidigare nämnts, den 2 februari 2012, för Handens räkning även undertecknade ett avtal mellan Handen och E.O. Enligt Arbetsdomstolens mening är det mot denna bakgrund utrett att K.O. och

M.P. vid i varje fall ett möte med A.O. den 2 februari 2012, det vill säga under den tid när de fortfarande var anställda hos Västgöta, försökt få E.O. att byta assistansanordnare från Västgöta till Handen. Att det i avtalet står antecknat orten Kinna, medan A.O. förklarar att undertecknandet av avtalet skedde i Västgötas lokaler i Örby, förändrar inte denna bedömning.

Vad gäller L.V. framgår följande av utredningen. Västgöta hade fått fullmakt att företräda henne vid hennes ansökan om ersättning för personlig assistans. Genom beslut av Marks kommun fick L.V. därefter rätt till ett visst antal assistanstimmar per vecka från och med den 1 februari 2012. J-E.J. kontaktade den 14 februari 2012 en LSS-handläggare i Marks kommun angående beslutet och fick bl.a. beskedet att handläggaren samma dag hade skickat beslutet till honom och L.V:s föräldrar. Det begärdes aldrig någon ersättning för assistans i februari 2012 men redan från den 1 mars 2012 anlätade L.V. Handen som assistansanordnare. M.B. har i förhör berättat att hon varken lyckats hitta fullmakten avseende L.V. eller hennes beslut på Västgötas kontor. Det går enligt Arbetsdomstolens mening inte att dra någon annan slutsats av vad som förekommit än att J-E.J., under den tid han var anställd hos Västgöta, påverkade L.V. att anlita Handen.

När det gäller påstådda kontakter med L.E. finns ingen annan utredning än M.B:s egna uppgifter om att han via Facebook hade meddelat henne att han skulle byta assistansanordnare till Västgöta från februari 2012 och att hon därefter upptäckt att han inte hade gjort detta, utan i stället anlitat Handen. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte tillräckligt för att det ska anses visat att någon av arbetstagarna under sina anställningar kontaktat och påverkat L.E. att anlita Handen.

Mot bakgrund av det anförda är det sammanfattningsvis visat att K.O. och M.P., medan de fortfarande var anställda hos Västgöta, vid ett möte med A.O. påverkade hennes mamma, E.O., att anlita Handen samt att J-E.J. påverkade L.V. att anlita Handen. Det saknas däremot tillräckligt stöd i utredningen för övriga påståenden om kontakter med brukare under anställningstiden i syfte att påverka dem att gå över till Handen. Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte heller möjligt att, mot bakgrund av att

ett större antal brukare i snabb följd lämnade Västgöta för Handen, dra några säkra slutsatser om att sådana kontakter under anställningstiden ändå måste ha förekommit. M.P:s uppgifter, om att hon först sedan hennes anställning upphört kontaktat brukare i syfte att få dem att anlita Handen, får visst stöd av vad B.A. och M.T. uppgett. De skulle efterträda M.P. som arbetsledare hos Västgöta och har bekräftat hennes uppgifter om att hon under uppsägningstiden genomförde en överlämning av brukarkontakterna till dem.

Har arbetstagarna brutit mot lojalitetsplikten?

En anställd, som under sin anställningstid bedriver verksamhet som konkurrerar med arbetsgivarens, bryter i allmänhet på ett allvarligt sätt mot det lojalitetskrav som följer av anställningsavtalet. Redan planer på eller förberedelser för sådan verksamhet kan under vissa omständigheter vara ett brott mot lojalitetskravet (se t.ex. AD 2017 nr 12).

Arbetstagarna har på det sätt som beskrivits ovan under sina anställningar deltagit i planering av och förberedelser för den konkurrerande verksamheten i Handen samt påverkat E.O. att byta assistansanordnare från Västgöta till Handen och påverkat L.V. att anlita Handen. Arbetsdomstolen gör bedömningen, i likhet med tingsrätten, att det rört sig om förhållandevis långtgående planering och förberedelser för en konkurrerande verksamhet. Att under pågående anställning planera och förbereda en konkurrerande verksamhet samt kontakta brukare i syfte att få brukaren att anlita denna konkurrerande verksamhet är illojalt mot arbetsgivaren. Genom sina ageranden har arbetstagarna på ett allvarligt sätt brutit mot sina åligganden i anställningarna och är därför skadeståndsskyldiga för den eventuella skada som Västgöta lidit till följd av agerandet.

Har Västgöta lidit någon ekonomisk skada på grund av lojalitetsbrotten och hur stor är i så fall skadan?

Utgångspunkter

Arbetsdomstolen har inte funnit att det är visat att arbetstagarna eller Handen har gjort sig skyldiga till brott mot företagshemlighetslagen. De och dödsboet kan därför inte åläggas skyldighet att betala något allmänt skadestånd till Västgöta och av samma anledning saknas det även grund för att förplikta Handen att betala ekonomiskt skadestånd.

Arbetsdomstolen har dock, i likhet med tingsrätten, funnit att arbetstagarna och dödsboet är skadeståndsskyldiga på grund av brott mot lojalitetsplikten i arbetstagarnas anställningsavtal. Ett eventuellt skadestånd ska utges solidariskt (6 kap. 4 § skadeståndslagen).

Som beskrivits ovan är det utrett att arbetstagarna varit illojala mot Västgöta genom att de under pågående anställning vidtagit ett antal åtgärder för att planera och förbereda för en konkurrerande verksamhet i Handen och tagit kontakt med en brukare för att denna skulle anlita Handen. Arbetstagarna och dödsboet är skadeståndsskyldiga för den skada som är en följd av dessa

åtgärder. De kan däremot inte hållas ansvariga för Västgötas skada till den del den beror på att arbetstagarna själva valde att lämna bolaget. De kan inte heller hållas ansvariga för den skada som beror på att arbetstagarna bedrev konkurrerande verksamhet efter det att de avslutat sina anställningar hos Västgöta (se t.ex. AD 2017 nr 22).

Den fråga Arbetsdomstolen har att ta ställning till är därmed om den förlust, som Västgöta säger sig ha drabbats av, är en följd av arbetstagarnas illojala ageranden under sina anställningar eller om arbetsgivaren hade drabbats av denna förlust även utan dessa illojala ageranden.

Har Västgöta lidit skada?

Västgöta har yrkat ekonomisk skadestånd för utebliven vinst på grund av arbetstagarnas illojala ageranden avseende de brukare som under den aktuella tidsperioden endera sade upp sina brukaravtal med Västgöta eller som inte kom att anlita Västgöta utan i stället anlitate Handen. Klagandena har bestritt att Västgöta lidit skada och gjort gällande att det av tingsrätten beräknade skadeståndet i vart fall är för högt.

Som framgått ovan är det ostridigt K.Od. och S.P. sade upp sina brukaravtal med Västgöta i slutet på januari 2012 och att ytterligare 17 brukare sade upp avtalen med Västgöta i februari 2012 för att i stället anlita Handen från och med den 1 april 2012. Västgöta har därutöver gjort gällande att ytterligare en brukare, S.I., sagt upp brukaravtalet med Västgöta den 19 mars 2012 för att i stället anlita Handen samt att Handen under den aktuella tidsperioden blivit assistansanordnare för ytterligare tre nya brukare, E.O., L.V. och L.E., som antingen anlitat eller haft för avsikt att anlita Västgöta. Det rör sig alltså totalt om 23 brukare avseende vilka Västgöta påstår sig ha lidit skada i form av utebliven vinst.

Vad gäller L.E. så har han ostridigt aldrig anlitat eller haft för avsikt att anlita Västgöta som assistanordnare.

När det gäller L.V. har det visserligen inte funnits ett brukaravtal mellan henne och Västgöta. Det har däremot funnits besked om ett beslut om assistans från kommunen, som har kommunicerats med J-E.J., som då var anställd på Västgöta. Vad gäller de övriga 21 brukarna är det utrett att de haft brukaravtal med Västgöta och att de under den aktuella tidsperioden valde att i stället anlita Handen som assistansanordnare. Klagandena har invänt att det inte finns något orsakssamband mellan arbetstagarnas illojala agerande och Västgötas förlust av brukarna, dvs. att brukarna skulle ha lämnat Västgöta vid de aktuella tidpunkterna även om arbetstagarna inte hade agerat illojalt.

Av utredningen framgår, som redan redovisats, att arbetstagarnas planering av och förberedelser för verksamheten i Handen påbörjades i vart fall i december 2011. Det har rört sig om bl.a. kontakter med konkurrerande verksamheter för att höra efter om det var möjligt flytta över brukare till dessa, arbete med en ansökan om tillstånd att bedriva personlig assistans, efterforskande av en lämplig lokal för den nya verksamheten samt överväganden och förhandlingar inför, och sedermera, förvärv av merparten av aktierna i

Handen. Enligt Arbetsdomstolens mening är det uppenbart att sådan planering och sådana förberedelser är tidskrävande och att i varje fall merparten av åtgärderna varit nödvändiga för att starta den konkurrerande verksamheten. Mot denna bakgrund finner Arbetsdomstolen att arbetstagarnas illojala handlande under anställningen varit en avgörande orsak till att Handen kunde ta emot de aktuella 22 brukarna redan under mars och april 2012. Det finns inte någon utredning om att det skulle ha funnits något annat assistansbolag som brukarna önskade gå över till under denna tidsperiod. Även om det fanns en önskan hos brukarna att lämna Västgöta av skäl som inte hade med Handen att göra, framstår det inte som sannolikt att brukarna skulle ha lämnat Västgöta vid de aktuella tidpunkterna, om de inte hade kunnat gå direkt till Handen, utan att de i så fall hade lämnat först vid en senare tidpunkt. Arbetstagarnas illojala ageranden har möjliggjort för Handen att ta emot brukarna vid den tidpunkt detta kom att ske.

Vid en sammantagen bedömning finner Arbetsdomstolen alltså att det får anses utrett att de 22 brukarna, arbetstagarnas illojala beteende förutom, inte skulle ha sagt upp sina brukaravtal med Västgöta när så skedde och att dessa därför skulle ha gällt under ytterligare en viss tid. När det gäller L.V. har det visserligen inte funnits ett brukaravtal mellan henne och Västgöta. Med hänsyn till vad som framkommit kring omständigheterna om hur det gick till när hon kom att anlita Handen, får det hållas för visst att hon åtminstone en kortare tid skulle ha varit brukare hos Västgöta, om det inte varit för arbetstagarnas illojala beteenden. Arbetstagarna och dödsboet ska därför ersätta den skada som Västgöta lidit till följd av förlusten av de 22 brukarna.

Den ekonomiska skadans storlek

Ett skadestånd ska normalt bestämmas så, att den skadelidande ersätts för all skada som har orsakats av den skadevållande handlingen. En beräkning av ekonomisk skada får ofta ske utifrån en jämförelse mellan ett verkligt händelseförlopp (vad som rent faktiskt har inträffat efter den skadegörande händelsen) och ett hypotetiskt händelseförlopp (vad som sannolikt skulle ha inträffat om den skadegörande händelsen inte hade inträffat). Detta medför bedömningssvårigheter av det skälet att det inte ens är teoretiskt möjligt att bevisa hur en utveckling skulle ha varit, om den skadevållande handlingen inte vidtagits. Vad som kan bevisas är endast omständigheter som kan ligga till grund för antaganden om en möjlig händelseutveckling (se NJA 2017 s. 9, särskilt punkten 48).

Vid bedömningen av skadans storlek är således en utgångspunkt att arbetstagarna, så länge de var anställda hos Västgöta, var skyldiga att avhålla sig från att förbereda och bedriva verksamhet som konkurrerade med Västgöta, men att de, efter det att anställningarna upphört, var fria att konkurrera med sin tidigare arbetsgivare, även om detta skulle medföra ekonomisk skada för denne. Fråga är hur lång tid Västgöta hade behållit de aktuella brukarna och hur lång tid det hade tagit för arbetstagarna att starta den nya verksamheten så att de kunnat ta emot brukarna, om arbetstagarna inte agerat illojalt under sina anställningar (jfr AD 2017 nr 22).

Arbetsdomstolen kan inledningsvis konstatera att ingen av de berörda brukarna har hörts i målet. Förhör med brukarna hade kunnat belysa frågan varför de valde att byta assistansanordnare från Västgöta till Handen. Av utredningen framgår emellertid att merparten av Västgötas brukare kom till Västgöta på grund av personliga kontakter med J-E.J. eller M.P. och att särskilt M.P. behöll och utvecklade nära kontakter även med andra brukare under den tid hon var arbetsledare hos Västgöta. Det är även utrett att det vid den aktuella tidpunkten fanns en oro och ett missnöje bland Västgötas anställda och i någon mån även bland brukarna dels på grund av konflikten mellan ägarna, dels på grund av M.B:s planer att sälja sitt aktieinnehav i bolaget. Mot denna bakgrund finns det enligt Arbetsdomstolens mening skäl att utgå från att de 22 brukarna, även om arbetstagarna inte hade agerat illojalt under sina anställningar, endast hade stannat kvar hos Västgöta en kortare tid sedan arbetstagarna, och en stor del av Västgötas övriga kontorspersonal, lämnat Västgöta för att gå till Handen.

Handen har lagt fram utredning vad gäller värderingen av skadan bestående i en skadeberäkning genomförd av A.L., PWC, och vittnesförhör med honom. Västgöta har i sin tur lagt fram ett utlåtande över A.L:s skadeberäkning, i vilken en justerad version av A.L:s skadeberäkning presenterats, genomförd av D.W., Grant Thornton, och åberopat vittnesförhör med honom. Vad som framkommit av skadeberäkningarna och förhören har sammanfattats i tingsrätten dom.

Beträffande skadeståndsberäkningarna gör Arbetsdomstolen, i likhet med tingsrätten, bedömningen att det är rimligare att, som D.W. gjort, utgå från en jämförelse med liknande företag i branschen än från en beräkning utifrån det tämligen nystartade Västgötas faktiska förhållanden. Ett antagande av central betydelse i skadeberäkningen är dock den uppskattade tid som brukarna kan antas ha stannat hos Västgöta. Enligt Arbetsdomstolen finns det, som sagts, emellertid skäl att utgå från att de aktuella 22 brukarna, även om arbetstagarna inte hade agerat illojalt under sina anställningar, endast hade stannat kvar hos Västgöta en begränsad tid efter det att arbetstagarna och en stor del av Västgötas övriga kontorspersonal lämnat Västgöta för att gå över till Handen.

Enligt Arbetsdomstolens mening är det inte möjligt att med säkerhet bestämma hur stort det ekonomiska bortfallet faktiskt varit och hur stor del som är hänförlig till arbetstagarnas skadegörande handlingar under pågående anställning hos Västgöta och som därför utgör en ersättningsgill skada. Förhållandena är därmed sådana att förutsättningar finns för att tillämpa regeln i 35 kap. 5 § rättegångsbalken och uppskatta skadan till ett skäligt belopp.

Mot angiven bakgrund och med utgångspunkt i de skadeberäkningar som har presenterats i målet uppskattar Arbetsdomstolen den ersättningsberättigade skadan till 800 000 kr. Tingsrättens domslut, punkten 5, ska därför ändras i enlighet med detta.

Rättegångskostnader m.m.

Genom tingsrättens dom förpliktades Västgöta att betala 573 360 kr till Handen avseende assistansersättning (punkten 1). Tingsrätten avlog också ett av Västgöta genställningsvis framfört yrkande om att Handen skulle förpliktas betala 45 123 kr för assistansersättning (punkten 2). Domen har överklagats i dessa delar endast vad gäller frågan om rättegångskostnadernas fördelning.

Arbetsdomstolens ställningstagande innebär, med ändring av punkterna 3–5 i tingsrättens domslut, att arbetstagarna och dödsboet förpliktas betala ekonomiskt skadestånd med 800 000 kr till Västgöta av yrkade 3 000 000 kr på grund av brott mot lojalitetsplikten samt att Västgötas talan mot klagandena vad gäller brott mot företagshemlighetslagen avslås.

Västgöta har således förlorat målen mot Handen och talan mot arbetstagarna om brott mot företagshemlighetslagen. Västgöta har endast vunnit ca en fjärdedel av yrkat ekonomiskt skadestånd i förhållande till arbetstagarna och dödsboet. Västgöta ska därför förpliktas ersätta Handens rättegångskostnader fullt ut och arbetstagarnas och dödsboets rättegångskostnader med ett till hälften jämkat belopp, både vad avser kostnaderna vid tingsrätten och i Arbetsdomstolen.

Klagandena har såväl vid tingsrätten som i Arbetsdomstolen framställt ett gemensamt yrkande om ersättning för rättegångskostnader. När det gäller yrkandena om ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten har anförts att arbetet får anses utfört med ca 20 procent avseende målet T 1982-12 och med 80 procent avseende målet T 3049-12. Enligt Arbetsdomstolens mening får detta uppfattas som att Handen har yrkat ersättning för rättegångskostnader avseende tvisterna om assistansersättning (målet T 1928-12 i vilket arbetstagarna och dödsboet inte är parter) med 20 procent av vid tingsrätten yrkad ersättning, frånsatt kostnaderna för A.L:s utlåtande och arbete som ju inte hänför sig till tvisterna om assistansersättning. Övriga kostnadsyrkanden får uppfattas som framställda på det sättet att var och en av klagandena får anses ha yrkat ersättning med en femtedel av återstoden av de yrkade beloppen (jfr AD 1998 nr 85).

Klagandena begärde vid tingsrätten ersättning för rättegångskostnader med 464 319 kr, varav 283 122 kr för ombudsarvode, 12 150 kr för tidspillan, 1 555 kr för resa, 100 000 kr för A.L:s utlåtande och arbete samt 67 492 kr för mervärdesskatt. I Arbetsdomstolen har klagandena yrkat ersättning med 163 672 kr, varav 118 233 kr för ombudsarvode, 9 960 kr för tidspillan, 2 745 kr för resa samt 32 734 kr för mervärdesskatt.

I Arbetsdomstolen har Handen även yrkat ersättning för mervärdesskatt på den av bolaget vid tingsrätten yrkade rättegångskostnaden. Handen har anført att det berodde på ett missförstånd att detta inte yrkades redan vid tingsrätten samt att Handen inte är mervärdesskattepliktigt och att mervärdesskatt därför är en kostnad för bolaget. Västgöta har yrkat att Arbetsdomstolen ska avvisa Handens yrkande om ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten såvitt det avser mervärdesskatt. Arbetsdomstolen

gör följande bedömning i denna del. Enligt 13 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken är det inte tillåtet att framställa ett nytt yrkande i högre rätt. Handens yrkande om ersättning för mervärdesskatt på rättegångskostnaderna vid tingsrätten har framställts först i Arbetsdomstolen. Yrkandet ska därför avvisas.

Västgöta har vitsordat den i Arbetsdomstolen yrkade ersättningen för tidspillan och resa, men i övrigt överlämnat till domstolarna att bedöma skäligheten i yrkade belopp. Arbetsdomstolen finner att de av klagandena begärda ersättningarna i båda instanser är skäliga.

Domslut

1. Med ändring av tingsrätten domslut, punkten 3, avslår Arbetsdomstolen Västgöta Assistans AB:s yrkande om allmänt skadestånd.
2. Med ändring av tingsrättens domslut punkterna 4 och 5, avslår Arbetsdomstolen Västgöta Assistans AB:s yrkande om att Handen Assistans AB ska betala ekonomiskt skadestånd till Västgöta Assistans AB och förpliktar J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. att solidariskt till Västgöta Assistans AB betala ekonomiskt skadestånd med 800 000 kr, jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 21 november 2012 till dess betalning sker.
3. Arbetsdomstolen avvisar Handen Assistans AB:s yrkande om ersättning för rättegångskostnader vid tingsrätten, såvitt det avser ersättning för mervärdesskatt.
4. Med ändring av tingsrättens domslut, punkten 6, förpliktar Arbetsdomstolen Västgöta Assistans AB att ersätta Handen Assistans AB:s rättegångskostnader vid tingsrätten med 126 858 kr, varav 101 924 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från den 18 oktober 2016 till dess betalning sker, samt var och en av J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. för deras rättegångskostnader vid tingsrätten med 42 183 kr, varav 22 650 kr för ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 42 183 kr från den 18 oktober 2016 till dess betalning sker.

5. Västgöta Assistans AB förpliktas ersätta Handen Assistans AB:s rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 32 734 kr, varav 23 647 kr för ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker samt var och en av J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. för deras rättegångskostnader i Arbetsdomstolen med 16 367 kr, varav 11 823 kr för ombudsarvode jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 16 367 kr från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Karin Renman, Dag Ekman, Inga Jerkeman, Åsa Kjellberg Kahn, Helena Linde, Gerald Lindberg och Bo Hallberg. Enhälligt.

Rättssekreterare: Peter Edin

Bilaga

Tingsrättens dom (ledamöter Lars Arfvidson, Boris Preijde och Staffan Levén)

BAKGRUND

Sedan Västgöta Assistans AB (Västgöta) bestritt en ansökan från Handen Assistans AB (Handen) om betalningsföreläggande har målet på Handens begäran lämnats över till tingsrätten (mål T 1989-12).

Vid tingsrätten har Handen vidhållit sin talan. Västgöta har i T 1989-12 inkommit med genstämning mot Handen. Västgöta har också inkommit med stämning mot S.F., J-E.J., K.O. samt M.P. Denna stämning handläggs i mål T 3049-12. Tingsrätten har beslutat om gemensam handläggning av de båda målen.

J-E.J. är numera avliden. Dödsboet har inträtt i målet.

I mål T 1989-12 är sålunda Handen kärke och gensvarande och Västgöta svarande och genkerande. I mål T 3049-12 är Västgöta kärke och J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. svarande.

Västgöta och Handen är två bolag som bedriver verksamhet avseende samordning av personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Verksamheten innebär i huvudsak att assistansberättigade, s.k. brukare, erhåller personlig assistans mot betalning. Assistansen finansieras genom att brukaren beviljas stöd av Försäkringskassan som betalar en ersättning till den aktör som tillhandahåller tjänsten, s.k. assistanssamordnare. Ersättningen bestäms till ett totalbelopp grundat på ett av regeringen fastställt timbelopp och det antal timmar som brukaren beviljats för en viss månad. Försäkringskassan betalar ut assistansersättningen i förskott till assistanssamordnaren, vilket medför en skyldighet för assistanssamordnaren att redovisa det arbete som utförts.

J-E.J. och M.B. ägde aktierna i Västgöta med hälften var. Den 31 januari 2013 stadfäste tingsrätten en förlikning mellan dem med - bland annat - innebörden att äganderätten till J-E.J:s andel i Västgöta övergick till M.B. J-E.J. var anställd av Västgöta samt ordförande i bolagets styrelse medan M.B. var verkställande direktör. S.F. var anställd av Västgöta och ledamot i bolagets styrelse. Hon var även verkställande direktör under en viss tid. M.P. var anställd som arbetsledare och K.O. som personlig assistent. P.A. bevakade med stöd av fullmakt M.B:s intressen i Västgöta och var en tid styrelseledamot.

S.F. sade upp sig och meddelade sitt utträde ur Västgötas styrelse den 24 januari 2012. Sista dag för anställningen var den 9 februari 2012. K.O. lämnade sin anställning i Västgöta den 29 februari 2012. J-E.J. och M.P. lämnade sina anställningar i Västgöta den 22 respektive den 10 februari 2012.

Den 8 februari 2012 undertecknade K.O., M.P. och S.P. ett köpeavtal genom vilket de förvärvade samtliga aktier i Handen. Tillträdesdag var den 11 februari 2012.

S.F., J-E.J., K.O. samt M.P. har härefter anställts av Handen. M.P. är vidare ledamot i Handens styrelse. Även K.O. och S.F. är eller har varit ledamöter i Handens styrelse. J-E.J. var inte styrelseledamot.

Sedan S.F., J-E.J., K.O. samt M.P. lämnat Västgöta har ett antal brukare sagt upp sina avtal med företaget och därefter slutit avtal med Handen som ny assistanssamordnare.

Twisten mellan parterna rör dels i vad mån Västgöta har en redovisnings-skuld till Handen på grund av att Västgöta har fått ersättning för assistans som Handen utfört och om Handen på motsvarande sätt har en redovisnings-skuld till Västgöta, dels om Handen, S.F., J-E.J., K.O., M.P. och Handens är skadeståndsskyldiga mot Västgöta på grund av att de fyra sistnämnda agerat illojalt och därmed brutit mot sina anställningsavtal och på grund av att de röjt företagshemligheter som Handen utnyttjat.

YRKANDEN MM

Handen har i mål T 1989-12 yrkat att Västgöta ska förpliktas att till Handen betala 573 360 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen på 30 171 kr från den 17 maj 2012, på 398 547 kr från den 26 maj 2012 och på 144 642 kr från den 26 juli 2013, allt till dess betalning sker.

Västgöta har bestritt huvudkäromålet (T 1989-12) men vitsordat det av Handen yrkade beloppet som skäligt i och för sig, liksom sättet att beräkna ränta.

Västgöta har i genkätromålet i T 1989-12 yrkat att Handen ska förpliktas att till Västgöta betala 45 123 kr jämte ränta enligt 3 och 6 §§ räntelagen från den 27 juni 2012 till dess betalning sker.

Handen har bestritt yrkandet.

Västgöta har vidare, i genkätromålet i T 1989-12 och i käromålet i T 3049-12, yrkat

att Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ska förpliktas att, i första hand solidariskt med varandra, till Västgöta betala allmänt skadestånd med 500 000 kr jämte ränta enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess betalning sker. I andra hand ska de förpliktas att var för sig betala allmänt skadestånd beräknat utifrån var och ens egna handlingar, samt

att Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ska förpliktas att solidariskt med varandra betala ekonomiskt skadestånd till Västgöta med 3 000 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 4 och 6 §§ räntelagen från dagen för delgiv-

ning av stämmningsansökan till dess betalning sker. I andra hand ska de förpliktas att var för sig betala ekonomiskt skadestånd beräknat utifrån var och ens egna handlingar.

Handen samt J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. har bestritt Västgötas yrkanden i T 1989-12 och T 3049-12.

Parterna har också yrkat ersättning för rättegångskostnader. Västgöta har anfört att svarandena ska åläggas att ersätta rättegångskostnaderna solidiskt eller, i andra hand, utifrån vars och ens eget ansvar.

VAD PARTERNA ANFÖRT

Handens talan om fordran på assistansersättning

Handen har anfört följande

Grunden för talan är att Västgöta har erhållit förskottsbetalningar från Försäkringskassan som avsett assistans under tiden efter det att brukarna i fråga bytt anordnare. Assistansen har utförts av Handen och det föreligger därför en redovisningsskyldighet för Västgöta. Handen har ansökt om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten med ett belopp om 676 447 kr. Under processen i tingsrätten har betalning skett med 103 087 kr varför yrkade 573 360 kr återstår. Yrkandet i målet har sin grund i att assistansersättning har utbetalts i förskott till Västgöta medan det är Handen som utfört arbetet och därför har rätt till ersättningen.

Handen Assistans AB och Västgöta Assistans AB bedriver båda assistansverksamhet, i huvudsak innebär detta att vårdbehövande, s.k. brukare, erhåller personlig assistans mot betalning. Brukaren väljer den vårdgivare man vill ha och ingår avtal med denne, den s.k. anordnaren. Assistansen finansieras genom att brukaren har beviljats stöd av Försäkringskassan (eller kommunen). Brukaren får ett antal timmar personlig assistans per månad beviljade genom särskilt beslut. Med stöd av fullmakt betalar Försäkringskassan eller kommunen direkt till anordnaren. Ersättningen betalas månadsvis och i förskott och anordnaren ska i efterhand redovisa utfört arbete. Byter brukare anordnare så ska naturligtvis även utbetalda förskott redovisas direkt till den anordnare som utfört tjänsten.

Västgöta har anfört följande

Västgöta medger i och för sig betalningsskyldighet för det fordrade beloppet jämte yrkad ränta.

Västgötas talan om fordran på assistansersättning

Västgöta har anfört följande

Grunden för yrkandet är följande. Försäkringskassan har betalat ut assistansersättning till Handen för arbete som Västgöta utfört. Eftersom det är Västgöta som haft kostnaderna för de personliga assistenterna har Handen en redovisningsskuld till Västgöta.

Brukare har rätt till ett visst antal timmars assistans för en viss period. Man kan omfördela timmar mellan olika månader. När hela perioden är slut kommer en slutavräkning som visar plus eller minus. Assistanssamordnaren kan då få ytterligare pengar eller få betala tillbaka. I detta fall gick slutavräkningen till Handen men Handen har vägrat lämna den till Västgöta. Det är Handen som fått betalt, inte Västgöta.

Handen har anfört följande

Det föreligger redovisningsskyldighet för Handen i detta avseende.

Brukarna i fråga har nyttjat fler timmar än vad gällande beslut från försäkringskassan medgivit. Om fler timmar behövs måste emellertid ansökan om utökad assistansersättning inges av anordnaren till försäkringskassan respektive kommunen. Försäkringskassan har ingalunda betalat påstådd ersättning till Handen. Den här felaktiga hanteringen från Västgötas sida, dvs. att man utfört för många timmar, fler timmar än vad brukaren har beviljats, är inte något som Handen ansvarar för.

Västgötas talan om skadestånd

Västgöta har anfört följande

Grund

J-E.J., S.F., M.P. och K.O. har under tiden de varit anställda av Västgöta åsidosatt den lojalitetsplikt som de enligt anställningsavtalen och allmänna avtalsrättsliga principer haft att iaktta i förhållande till Västgöta och därigenom åsamkat Västgöta skada. De har aktivt sökt påverka de till sin arbetsgivare anslutna brukarna att säga upp sina avtal för att i stället sluta avtal med Handen. Detta har allvarligt skadat Västgötas ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten och direkt påverkat omsättningen och det ekonomiska utfallet. Det ska särskilt beaktas den långtgående lojalitetsplikt som följer av en position som verkställande direktör eller styrelseledamot samt genom aktieäggande. J-E.J., S.F., M.P. och K.O. har uppsåtligen eller i vart fall av oaktsamhet obehörigen röjt eller utnyttjat och använt Västgötas företagshemligheter. De har fått del av denna information under sina anställningar under sådana former att de insett eller i vart fall borde ha insett att de inte fick röja eller utnyttja den eller låta sin nye arbetsgivare utnyttja informationen.

Synnerliga skäl angående angreppen på Västgöta företagshemligheter föreligger för tiden efter det att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. avslutat sina anställningar hos Västgöta.

Handen har uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjat företagshemligheter som Handen har insett eller i vart fall borde ha insett har angripits och röjts obehörigen.

Skadan uppgår till yrkade belopp eller kan i vart fall skäligen uppskattas till yrkade belopp.

Vad angår det solidariska ansvaret görs gällande att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. tillsammans och i samförstånd agerat illojalt i syfte att skada arbetsgivaren. De har även röjt företagshemlig information för sin nye arbetsgivare Handen samt tillsammans och i samförstånd med sin nye arbetsgivare utnyttjat företagshemligheterna i den nya verksamheten.

Sakframställning

Såväl Västgöta som Handen bedriver personlig assistans åt funktionshindrade enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, den s.k. LSS-lagen. De är s.k. assistanssamordnare.

Verksamheten innefattar anordnande och samordning av assistansstöd till funktionshindrade vilka har beviljats bidrag för assistanshjälp. Den funktionshindrade, som av Försäkringskassan eller sin kommun beviljats ett visst antal assistansstimmar per dag, har möjlighet att välja en assistanssamordnare. En sådan assistansordnare anställer sedan lämpliga personliga assistenter, planerar assistansen och sköter all den administration som krävs.

I de fall en assistanssamordnare anlitas för personlig assistans av en kund (brukare) erhålls ersättningen direkt från Försäkringskassan. Detta genom att den assistansberättigade gentemot Försäkringskassan befullmäktigat assistanssamordnaren att vara mottagare av assistansersättningen. Mellan den assistansberättigade och assistanssamordnaren upprättas ett avtal, ett s.k. brukaravtal, som reglerar assistanssamordnarens åtaganden inom ramen för personlig assistans. Ett sådant avtal löper vanligtvis tillsvidare. Det vanliga är att brukare stannar hos sin samordnare under lång tid. Det är ovanligt att byta samordnare.

Baserat på de brukaravtal som tecknats dimensionerar assistansföretaget sin verksamhet och anställer personal för att sköta uppdragen. Assistansföretaget har ett arbetsgivaransvar för dessa anställda, som benämns assistenter.

J-E.J., som startade Västgöta i januari 2010, hade arbetat under lång tid med LSS-verksamhet och under åren varit verksam inom flera olika assistansföretag. J-E.J. var åren 1995 - 1999 verksam i Sjuhärads Handikappservice AB. Enligt uppgift ska J-E.J. inför att han lämnade företaget ha övertalat ett antal brukare att istället teckna avtal med det nybildade bolaget Marks Assistans AB där J-E.J. var delägare. På samma sätt ska J-E.J. ha värvat brukare från Marks Assistans när han 2009 planerade starten av Västgöta.

M.B:s mamma var 2009 brukare hos Marks Assistans och det var på det sättet som hon lärde känna J-E.J. Vid starten av Västgöta erbjöd J-E.J. henne 50 procent av aktierna i Västgöta mot att hon blev bolagets verkställande direktör och frontfigur. Anledningen var, vilket klarlagts först senare, att Marks Assistans ansåg att J-E.J. agerat på liknande sätt gentemot Marks Assistans som senare kom att ske gentemot Västgöta. M.B. hade inte pengar att köpa aktierna för, varför J-E.J. lånade henne 50 000 kr som skulle återbetalas den 1 mars 2013.

Redan tidigt under 2010 involverade J-E.J. sin dotter S.F. i Västgötas verksamhet. Från den 1 juli 2010 anställde han också M.P. som arbetsledare hos Västgöta. M.P. hade tidigare arbetat med J-E.J. i Marks Assistans.

Trots att M.B. var Västgötas verkställande direktör började J-E.J. redan under sommaren 2010 att utesluta henne från ledningen av företaget. Hon kallades inte till möten gällande verksamheten och det visade sig att beslut fattades i hennes namn utan att hon fick delta. J-E.J. tog under 2011 alltmer grepp om verksamheten tillsammans med S.F. och M.P.

Under våren 2011 började J-E.J. tala om att ett aktieägaravtal skulle undertecknas mellan honom och M.B. I april 2011 överlämnade han ett av honom undertecknat aktieägaravtal, utan att ha förankrat innehållet med M.B. Av avtalets § 17 framgår ett konkurrensförbud för aktieägarna. Avtalet kom inte att undertecknas av M.B.

Under 2011 eskalerade utvecklingen och starka påtryckningar utövades mot M.B. att överlåta sina aktier i Västgöta till S.F. och M.P. Det första erbjudandet var att M.B. skulle erhålla ett belopp motsvarande två månadslöner, cirka 80 000 kr, för sina aktier. Under hösten 2011 kände sig M.B. alltmer trängd av J-E.J. och personerna i hans närhet. Trots påtryckningarna sålde hon aldrig sina aktier i Västgöta. Hon vände sig till sin svåger P.A. och dennes affärskompanjon för att få hjälp med att värdera aktieposten och med att hantera J-E.J. och personerna i hans närhet.

J-E.J. uppmanade under sommaren 2010 M.B. att beställa markiser till sitt hus i företagets namn. M.B. tyckte att det var tveksamt men blev övertygad. M.B. tror att J-E.J:s uppmaning om markiserna syftade till att ge utrymme för J-E.J:s egna uttag. Det var också ett möte på banken om pensionsförsäkring för M.B. och banken skulle ordna saken. Det blev M.B. som skrev under eftersom det bara krävdes en underskrift. Någon dag senare brusade J-E.J. upp och sade att den försäkring som tecknats inte var vad de hade talat om. Försäkringen makulerades. Det gjordes en polisanmälan men eftersom bankens personal hade samma uppfattning som M.B. lades förundersökningen ner.

M.B. mådde så dåligt av hur hon behandlades att hon sjukskrevs på grund av krisreaktion under perioden den 19 oktober - den 30 november 2011. S.F. tog alltmer över och kom att agera som verkställande direktör i Västgöta när M.B. blev sjukskriven. S.F. tillträdde formellt som verkställande direktör den 28 november 2011.

Under perioden när M.B. var sjukskriven bevakades hennes rätt i styrelsen för Västgöta av P.A. genom fullmakt. När det var tänkt att M.B. skulle börja arbeta igen efter sin sjukskrivning, ”förbjöds” hon av J-E.J. och S.F. att komma tillbaka. De menade att personalen inte längre hade förtroende för henne. M.B. var dock en del på kontoret trots detta. Det stod då klart att förbudet att vara på arbetet berodde på att planeringen att överta brukare och personal skulle kunna ske utan hennes inblandning.

K.O., som var anställd som personlig assistent av Västgöta, började från december 2011 allt oftare befinna sig på Västgötas kontor och möten hölls mellan honom, J-E.J., S.F. och M.P. M.B. var inte vid något tillfälle tillfrågad om att delta i dessa möten.

Under perioden den 9 - den 29 februari 2012 lämnade S.F., M.P., J-E.J. och slutligen K.O. sina anställningar i Västgöta. J-E.J. fortsatte dock äga hälften av aktierna i ytterligare ett år, till den 7 februari 2013.

Den 29 februari 2012 fick Västgöta ett ofrankerat kuvert som innehöll uppsägningsbrev från 17 av företagets 27 brukare, vilket vid denna tidpunkt var två tredjedelar av det totala antalet brukare. Uppsägningsbrevens är daterade under perioden den 14 - den 29 februari 2012, vilket sammanfaller med när J-E.J., S.F., M.P. och K.O. lämnade sina respektive anställningar hos Västgöta. Samtliga brukare har även angivit att ny assistanssamordnare tar över från den 1 april 2012. Man kan se på handstilen att flertalet av dessa uppsägningsbrev är handskrivna av samma person och på likadana papper. Det är ostridigt att det är M.P. som skrivit ett flertal av dem.

Ytterligare tre brukare kom att lämna Västgöta för att i stället anlita Handen. Dessutom fanns det tre nya brukare som aldrig kom att registreras hos Västgöta utan direkt fördes till Handen av J-E.J. och personerna i hans närhet under deras anställningar hos Västgöta.

Utöver nämnda 17 uppsägningar mottog Västgöta ytterligare tre uppsägningar från brukare. Det var S.P. som sade upp sitt avtal per den 30 januari 2012 och angav att hans nya assistanssamordnare skulle ta över från och med den 1 mars. Detta är samma S.P. som kom att bli delägare i Handen. Även K.O:s fru K.Od. sade upp sitt assistansavtal per den 28 januari och angav att ny assistanssamordnare skulle ta över från och med den 1 mars. Det tredje uppsägningsbrevet kom från brukaren S.I. som sade upp sitt avtal den 19 mars med följd att Västgötas uppdrag avslutades den 31 mars.

Någon eller några av J-E.J., S.F., M.P. och K.O. såg också till att Handen blev assistanssamordnare istället för Västgöta för ytterligare tre brukare - L.V., E.O. och L.E. I dessa fall saknas det skriftlig dokumentation om brukarna hos Västgöta utan man har i hemlighet fört över dem till Handen.

När M.B. försökte att närmare klarlägga skälen och omständigheterna bakom uppsägningarna kom det fram att det var Handen som övertagit Västgötas brukare.

Övertagandet skedde på ett illojalt sätt och med röjande och utnyttjande av företagshemligheter tillhöriga Västgöta. Övertagandet av Västgötas verksamhet har skett i flera steg och efter noggrann planläggning som, tillsammans med förberedande åtgärder, har ägt rum under tiden som J-E.J., S.F., M.P. och K.O. fortfarande var anställda hos Västgöta.

Västgöta har vidtagit flertalet åtgärder för att i möjligaste mån begränsa de skada som svarandena orsakat Västgöta.

Västgöta har lidit allvarlig skada av det som inträffat. Skada som Västgöta menar att svarandena ska ersätta.

Västgöta var 2011 ett framgångsrikt nystartat assistansföretag. Fram till årskiftet 2011/2012 hade Västgöta tecknat avtal om personlig assistans med 27 brukare. Efter svarandenas agerande minskade antalet till sju. Till detta

kommer de tre brukare som fördes över från Västgöta till Handen utan att först registreras hos Västgöta. I början av 2012 förlorade Västgöta således totalt 23 brukare av 30.

Västgötas årsredovisningar visar i korthet att bolagets omsättning under det första räkenskapsåret 2010 uppgick till 15,5 miljoner kronor. Under år 2011 växte verksamheten kraftigt och i oktober 2011 fick bolaget tillstånd att bedriva personlig assistans. Under 2011 uppnåddes en omsättning om 35,5 miljoner kronor och det genomsnittliga antalet anställda ökade enligt årsredovisningen från 34 under räkenskapsåret 2009/10 till 90 under 2011. Till följd av svarandenas agerande gick omsättningen under 2012 ner till cirka 22 miljoner kronor och under 2013 ytterligare ner till cirka 13 miljoner kronor. Det bör noteras att de brukare som fördes över till Handen fanns kvar hos Västgöta under första kvartalet 2012 vilket påverkade det ekonomiska utfallet.

J-E.J., S.F., M.P. och K.O. var 2011 och under inledningen av 2012 alla verksamma på olika sätt i Västgötas verksamhet.

J-E.J. var anställd och ägde vid årsskiftet 2011/2012 hälften av aktierna i Västgöta. Han var även ordförande i bolagets styrelse. J-E.J. lämnade sin anställning den 24 februari 2012 men lämnade styrelsen först den 2 april 2012.

S.F. var anställd av Västgöta samt ledamot i bolagets styrelse. Den 28 november 2011 registrerades hon som Västgötas verkställande direktör. I praktiken hade hon varit verkställande direktör ända sedan början av hösten 2011. Vid styrelsemöte i Västgöta den 24 januari 2012 meddelade S.F. att hon avsåg lämna sin anställning och uppdraget som verkställande direktör per den 9 februari 2012.

M.P. anställdes den 1 juli 2010 som arbetsledare hos Västgöta. Den 13 januari 2012 sa hon upp sin anställning. Hon lämnade sin anställning den 10 februari 2012.

K.O. anställdes som personlig assistent hos Västgöta den 1 april 2010 och arbetade sin sista dag den 29 februari 2012. Denna tidpunkt framgår av uppsägningen från brukaren K.Od. som han arbetade hos.

Handen bedriver samma typ av verksamhet som Västgöta och båda bolagen är verksamma inom samma geografiska område och de är att anse som direkt konkurrerande företag. Bolaget har varit registrerat hos Bolagsverket sedan 2002 under firma Handen i Borås AB. Under 2012 registrerades bolagets nuvarande firma. Handen var före händelserna i detta mål ett litet assistansföretag med endast någon eller några brukare.

Av Handens årsredovisningar framgår att bolaget gått från en omsättning vid årsskiftet 2011/2012 på cirka 3 miljoner kronor till cirka 43 miljoner kronor vid utgången av 2013. Det framgår bl.a. av Handens årsredovisning för 2012 att företaget expanderat starkt under 2012. Handens exceptionella expansion 2012 - 2013 har sin förklaring i Handens övertagande av brukare från Västgöta.

Den 8 februari 2012 undertecknade K.O. och M.P. ett köpeavtal avseende 71 procent av aktierna i Handen. Resterande 29 procent förvärvades av en S.P. som var brukare hos Västgöta. Aktierna tillträdde den 11 februari 2012.

Av utdrag från bolagsregistret framgår att M.P. och K.O. registrerades i Handen styrelse den 16 mars 2012 och att J-E.J. och S.F. registrerades i samma styrelse i juni 2012, S.F. som ledamot och verkställande direktör. J-E.J. var således verksam i den direkt konkurrerande verksamheten under nästan ett år innan han sålde sina aktier i Västgöta.

Ett mail från S.F:s e-postadress hos Västgöta till hennes privata e-postadress den 9 september 2011 visar att planläggningen av den nya konkurrerande verksamheten pågick redan under tidig höst 2011. Till mailet finns bifogat en förteckning över samtliga 134 anställda vid Västgöta. Förteckningen upptar fullständigt namn, personnummer, kontaktuppgifter och timlön för varje anställd. I listan finns också kolumnerna ”Brukare 1”, ”Brukare 2” och ”Brukare 3”. Eftersom informationen om vilka brukare som har avtal med Västgöta var sekretessbelagd, har varje brukare fått ett eget löpnummer som endast används i Västgöta verksamhet. Det är detta som har angetts i kolumnerna ”Brukare” och man kan därigenom se vilka brukare en viss personlig assistent arbetar för. Denna förteckning har inte funnits allmänt tillgänglig i Västgötas verksamhet utan utgör företagshemlig information. S.F. har inte haft någon anledning inom ramen för sin anställning i Västgöta att skicka denna förteckning till sin privata e-postadress, utan uppgifterna har hantrats i syfte att skapa en illojal konkurrenssituation.

Under framför allt hösten 2011 var J-E.J. och S.F. i kontakt med flera andra assistansbolag i syfte att hitta ett nytt bolag att flytta över verksamheten i Västgöta till. S.F. träffade den 12 december 2011 R.R. som drev R. Konsult. S.F. berättade då att hon och J-E.J. skulle starta en ny verksamhet och att de var intresserade av att flytta över alla Västgöta brukare till R. Konsults verksamhet. R.R., som bedrev sin verksamhet i enskild firma, hade inte ekonomisk möjlighet att få fram 100 000 kr för att bilda ett aktiebolag vilket var ett önskemål från S.F. R.R. hörde sedan inte av S.F. eller J-E.J. ytterligare i detta ärende.

Till ett mail den 23 februari 2012 från S.B., som var ekonomiansvarig på Västgöta, till J-E.J. bifogades en kopia på hyresavtalet avseende Västgötas kontorslokaler. Detta mail med bifogat hyresavtal vidarebefordrade J-E.J. samma dag till S.F. som då hade lämnat anställningen hos Västgöta. Detta tyder på att J-E.J. och S.F. tillsammans hade planer på att överta Västgötas lokaler. Informationen som hyreskontraktet har J-E.J. och S.F. även kunnat använda vid jämförelse med andra potentiella hyreslokaler för den nya konkurrerande verksamheten.

Under hösten/vintern 2011 tog J-E.J., S.F., M.P. och K.O. kontakt med samtliga Västgötas brukare och deras personliga assistenter för att meddela att Västgöta skulle, som de uttryckte det, läggas ned. De berättade samtidigt att de skulle starta ett nytt assistansbolag dit både brukare och deras assistenter var välkomna istället.

A.O. arbetade som personlig assistent åt sin mor och hade avtal med Västgöta under 2011. Hon deltog i möten tillsammans med M.P. och K.O. någon gång under perioden december 2011 - 2 februari 2012. Mötet ägde rum i Västgötas lokaler och under mötet informerades hon om att M.P. och K.O. skulle lämna Västgöta och starta en egen verksamhet. A.O. uppmanades av M.P. och K.O. att avsluta avtalen om både sin mammas assistans och sitt eget anställningsavtal med Västgöta, och istället teckna nytt avtal med Handen.

A.I., som arbetade som personlig assistent hos Västgöta under den här perioden, har berättat att hon och andra assistenter samt brukare uppmanades av J-E.J. och M.P. att lämna Västgöta och gå över till Handen. A.I. har även berättat att J-E.J. till henne uppgett att Västgöta skulle ”tömmas på pengar” och att M.B. ”inte skulle få en enda krona”.

J-E.J:s, S.F:s, M.P:s och K.O:s ansträngningar under tiden de var anställda i Västgöta att övertala brukarna att följa med till den nya verksamheten i Handen resulterade i de tidigare nämnda sammanlagt 20 uppsägningarna.

J-E.J., S.F., M.P. och K.O. illojala agerande har allvarligt skadat Västgötas ekonomiska förutsättningar att driva verksamheten och direkt påverkat omsättningen och det ekonomiska utfallet.

För att lyckas komma i kontakt med samtliga Västgötas brukare på det sätt som beskrivits måste J-E.J., S.F., M.P. och K.O. ha använt sig av Västgötas företagshemligheter, däribland listor över brukare som bolaget hade avtal med. Där fanns brukarnas kontaktuppgifter samt uppgift om antalet beviljade assistanstimmar vilket utvisar den enskilde brukarens vårdbehov. Denna information är central i driften av assistansverksamhet och kan om den röjs orsaka avsevärd skada i konkurrenshänseende. Informationen rör Västgötas affärs- och driftförhållanden och har av Västgöta betraktats som företagshemlig och ansträngningar har gjorts för att hemlighålla den. Motsvarande information hos det allmänna är skyddad genom offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser.

Tillträde till informationen har hos Västgöta varit kontrollerad och reglerad på så vis att brukarnas akter förvarats elektroniskt i en lösenordskyddad server och i fysisk form i ett särskilt låst förvaringsutrymme i Västgöta lokaler. J-E.J., S.F. och M.P. har ansetts behöriga att ta del av denna information endast i den mån den använts för respektive tjänstemans ansvarsområde. Svarandena har varit medvetna om att uppgiften varit hemlig.

Brukarlistorna som utgör Västgötas kundregister har ett stort värde i konkurrenshänseende. Kundregistret utpekar vem som inom det specifika geografiska område som Västgöta verkar i faktiskt har beviljats assistansstöd och antalet timmar som beviljats. Denna information är naturligtvis mycket värdefull för ett företag som försöker närma sig en potentiell kundkrets, men har även betydelse i den övergripande bemanningsplanläggningen.

Kundregistret utgör också en sammanställning över ett flertal enskilda uppgifter, alltså sammanställda för det specifika driftledningsbehov som finns hos ett assistansbolag. Genom att kopiera och använda sig av kundregistret

som en helhet har avsevärt större värden ur ett konkurrenshänseende tillgripits jämfört med om endast enstaka uppgifter skulle ha berörts. Den sammanställda informationsmassan är dessutom inget som den enskilde brukaren förfogar över.

J-E.J., S.F., M.P. och K.O. har använt sig av informationen för att kunna planera sin nya konkurrerande verksamhet. Alla eller någon av dem har röjt dessa uppgifter om brukarna för Handen som sedan nyttjat dem till skada för Västgöta.

Med hjälp av uppgifter om vilka personliga assistenter som arbetat för olika brukare hos Västgöta har J-E.J., S.F., M.P. och K.O. lättare kunnat planera övertagandet av Västgötas verksamhet och sin nya konkurrerande verksamhet.

S.F. har per mail skickat ett flertal handlingar från sin e-postadress hos sin arbetsgivare Västgöta till sin privata e-postadress. Dessa mail visar att hon deltagit i planeringen och förberedandet av den nya konkurrerande verksamheten under tiden hon var anställd av Västgöta. Vissa handlingar utgör dessutom företagshemligheter.

Ett mail skickade S.F. på morgonen samma dag som hon lämnade sin anställning hos Västgöta, dvs. den 9 februari 2012. Till detta mail har en fil innehållande köpeavtalet avseende Handen bifogats. Även detta visar att planeringen av den konkurrerande verksamheten pågått under anställningstid.

Köpeavtalet undertecknades 8 februari 2012, under tiden som svarandena fortfarande var anställda av Västgöta. Av avtalet framgår att köpare av Handen i Borås AB är K.O. (51 %), M.P. (20 %) och S.P. (15 %). Detta bolag bytte sedan namn till Handen. Av avtalet framgår vidare att tillträdesdag bestämdes till den 11 februari 2011. Man får utgå ifrån att året 2011 endast är en felskrivning och att tillträdesdagen rätteligen ska vara den 11 februari 2012.

Den 7 februari 2012, alltså två dagar före att S.F. lämnade sin anställning, skickade hon ett mail från sin arbetsmail hos Västgöta till sin privata e-postadress. Till detta mail bifogades meritförteckningar som Västgöta använt vid ansökan om tillstånd hos Socialstyrelsen.

Dessa handlingar utgjorde underlag vid Handens ansökan till Socialstyrelsen. I en komplettering till Handens ansökan till Socialstyrelsen daterad den 14 januari 2012 hänvisas till meritförteckningarna för J-E.J. och S.F. Redan den 14 januari 2012 var det således klart att J-E.J. och S.F. skulle börja arbeta i Handen.

Det har även förekommit en del mailkorrespondens mellan J-E.J. och S.F. i februari 2012 som är intressant i målet. Meddelandena skickades då S.F. precis hade lämnat sin anställning hos Västgöta men J-E.J. fortfarande var kvar. Denna mailkorrespondens mellan J-E.J. och S.F. visar tydligt att de är fullt medvetna om att de agerar illojalt och att de angripit företagshemliga

uppgifter hos Västgöta. De är i vart fall uppenbart rädda för att deras agerande på något sätt ska komma fram, vilket innebär att de måste ha haft insikt om att deras agerande var rättsstridigt på något sätt.

Företagshemliga handlingar har kopierats och sedan nyttjats i Handens verksamhet.

Samma dag som S.F. lämnade sin anställning på Västgöta, dvs. den 9 februari 2012, sålde J-E.J. för Västgötas räkning den arbetsdator som S.F. nyttjat under sin anställning till henne. Företagshemliga handlingar för Västgöta fanns på denna dator och de synes inte ha raderats av J-E.J. innan datorn såldes. Handen har således lätt kunnat tillgodogöra sig handlingarna i elektroniskt format och använda dem i sin verksamhet. Detta visar tydligt att J-E.J. och S.F. gemensamt och i samråd kunnat röja Västgöta företagshemligheter för Handen.

En jämförelse mellan två återrapporteringskort, det ena är från Västgöta och det andra är från Handen, som rör samma brukare visar att de är nästan identiska - det enda som egentligen skiljer dem åt är loggan för de två assistansbolagen och antal timmar. Det är också anmärkningsvärt att brukaren har samma brukarnummer hos Handen som han hade hos Västgöta. Informationen om brukaren hos Västgöta som utgör en företagshemlig uppgift har alltså obehörigen röjts/utlämnats av svarandena och nyttjats av Handen. Detta visar också att svarandena varit illojala mot Västgöta Assistans under den tid de varit bundna av lojalitetsplikt gentemot bolaget.

Om man jämför Handens tidrapporter med Västgötas tidrapporter ser man att de i flera avseenden är identiska. I den ruta som finns längst ner på Västgötas tidrapporter ser man att dokumentet var placerat under "*H:/Verksamhetshandbok/Blanketter och mallar*". Det var här Västgöta bevarade sin verksamhetshandbok med blanketter och mallar elektroniskt. På Handens mall för tidrapport så ser man att den är placerad på samma ställe hos Handen som den var hos Västgöta. Detta visar att kopiering har skett av elektroniska dokument som hos Västgöta utgjort företagshemligheter.

Även Handens fullmakt är en kopia av Västgötas fullmakt.

Svarandena har alltså använt sig av Västgötas mallar och förlagor som hämtats ur Västgöta verksamhetshandbok. Detta samlade material utgör företagshemligheter som Handen har nyttjat i sin verksamhet.

Handen gav in en ansökan om att få bedriva personlig assistans redan i januari 2012, d.v.s. under tiden då J-E.J., S.F., M.P. och K.O. fortfarande var anställda av Västgöta. Den kompletterades sedan i juni 2012.

Handens Assistans tillståndsansökan uppvisar mycket stora likheter med Västgötas ansökan som gjordes i mars 2011. Detta beror helt enkelt på att Handen har kopierat eller använt sig av Västgötas ansökan som underlag för sin egen ansökan. Västgötas ansökan innehåller uppgifter om affärs- och driftsförhållanden, dvs. sådant som typiskt sett är företagshemligheter. Dessa uppgifter är sekretessbelagda hos Socialstyrelsen och även hos andra

myndigheter som befattar sig med personlig assistans. Uppgifterna utgjorde således företagshemligheter i Västgötas verksamhet.

Det framstår med hänsyn till den sekretess som råder som uppenbart att svarandena måste ha tagit med sig handlingarna eller elektroniska dokument från Västgöta och röjt dem för Handen varefter Handen utnyttjat dem i sin verksamhet. I vart fall har svarandena under pågående anställningstid hos Västgöta agerat illojalt mot sin arbetsgivare.

Sammanfattningsvis vad gäller företagshemligt material i Västgöta så har den information som angripits av svarandena utgjorts av följande:

- brukarlistor, d v s Västgöta kundregister, med information om de enskilda brukarna och beviljade assistanstimmar.
- förteckning med information om samtliga anställda i Västgöta
- hyresavtal avseende Västgöta kontorslokaler
- beskrivning av verksamheten m.m. som framgår av ansökan till Socialstyrelsen
- mallar för tidrapporter, återrapporteringskort, fullmakter m.m.

Allmänt sett ställs dessutom högre krav på lojalitet för anställda som har en ledande ställning/förtroendeställning - i detta fall i synnerhet J-E.J. som styrelseledamot och ägare och S.F. som verkställande direktör.

Oavsett om uppgifterna utgör företagshemligheter eller inte har svarandena brutit mot lojalitetsplikten genom att obehörigen nyttja och röja informationen. Svarandena har skadat Västgöta och det föreligger kausalitet mellan agerandet och skadan.

Vad gäller skadeståndet kan både ett allmänt och ett ekonomiskt skadestånd utgå. Det gäller såväl skada på grund av svarandenas brott mot företagshemlighetslagen som den skada som uppkommit som en följd av brott mot lojalitetsplikten i anställningen. Beräkningen av skadeståndet sker på samma sätt.

Det allmänna skadeståndet är till för att ge kompensation för det klandervärda agerandet i sig. Yrkandet är 500 000 kr.

Vad gäller den ekonomiska skadan ska den ersättas fullt ut. Den är dock svår att fullt ut beräkna och innehåller därför en del uppskattningar. Parterna har båda åberopat värderingar av välrenommerade värderingsexperter. Handen har åberopat en värdering utförd av PwC avseende den skadelidandes uteblivna vinst och Västgöta har till bemötande av den värderingen lämnat i uppdrag till Grant Thornton att analysera och kommentera den nämnda rapporten samt utvärdera den skada Västgöta lidit i anledning av svarandenas agerande i målet.

Det PwC har gjort är enligt Grant Thornton en värdekalkyl av den skada, i form av utebliven vinst, som uppstått till följd av att 17 brukare lämnade Västgöta för Handen. Väsentliga uppgifter som utgör underlag till skadeberäkningarna är PwC:s uppdragsgivares bedömningar och PwC gör inte någon egen bedömning eller kontroll av dessa uppgifter. Beräkningarna görs

således med utgångspunkten att presenterade fakta och ledningens bedömning är korrekta.

Grant Thornton har använt sig av samma beräkningsmodell som PwC. Istället för att bara utgå från Handens uppgifter har Grant Thornton utgått från objektiva mätdata.

Grant Thorntons uppfattning är att den historiska finansiella informationen som fanns tillgänglig vid skadetillfället inte var tillräcklig för att utgöra underlag till en beräkning av skada. Därför har Grant Thornton gjort en beräkning baserad på vilken intjäning som uppvisas i liknande bolag inom samma bransch. Grant Thorntons beräkning av marknadsvärdet av bedömd vinst relaterat till de brukare som valt att byta från Västgöta till Handen uppgår till 2,7 - 4,2 miljoner kr.

Mot bakgrund av de svårigheter som finns att visa den verkliga skadan i detta fall har en skälig uppskattning gjorts.

Sammantaget visar utredningen att det av Västgöta yrkade skadeståndet om 3 miljoner kronor för ekonomisk skada är ett skäligt belopp, som t.o.m. befinner sig i underkant av den verkliga skadan.

Vidare framgår av årsredovisningar ingivna till Bolagsverket att det yrkade beloppet är skäligt. Västgöta har sedan årsskiftet 2011/2012 mer än halverat sin omsättning, från cirka 35 miljoner kronor till cirka 13 miljoner kronor. Vid samma tid har Handen genom sin flygande start där de illojalt övertagit 23 brukare från Västgöta gått från en omsättning vid årsskiftet 2011/2012 på cirka 3 miljoner kronor till utgången av 2013 med en omsättning om cirka 43 miljoner kronor.

Angiven vinstmarginal är cirka 3 procent för Handen. Detta trots att vinstmedel återgår till brukare och anställda innan detta beräknas. En omsättning på 30 miljoner kronor med en vinstmarginal om drygt tre procent ger cirka 1 miljon kronor i vinst per år.

Grant Thornton har beräknat att resultatet ligger mellan 5 och 8 procent, dvs. med 30 miljoner kronor i omsättning hamnar resultatet mellan 1,5 - 2,5 miljoner kronor årligen.

Om man då antar att Västgöta förlorade 23 av 27 brukare till Handen, att dessa om så inte skett stannat kvar i tre år hos Västgöta och att Västgöta fortsatt att ha en omsättning om cirka 35 miljoner kronor som bolaget hade 2011, uppgår skadan årligen till 1,5 - 2,5 miljoner kronor.

Handen har anfört följande

Grund

Det föreligger ingen skadeståndsskyldighet för Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. eller K.O. på grund av brott mot lojalitetsplikt enligt anställningsavtal eller brott mot lagen om skydd för företagshemligheter. Det föreligger inte heller någon skada, vårdslöshet eller relevant orsakssamband i något

avseende. J-E.J., S.F., M.P. och K.O. har inte agerat illojalt tillsammans och i samförstånd med varandra eller med Handen.

Det är i stället M.B:s grovt illojala beteende gentemot Västgöta som har orsakat att personalen lämnat Västgöta och att brukarna i vissa fall har valt att utnyttja sin rätt att välja annan assistanssamordnare och följa med personalen och byta till Handen. M.B:s agerande förutan hade personalen stannat kvar hos Västgöta, vilket inneburit att också brukarna stannat.

Handen har inte på något sätt har utnyttjat eller röjt företagshemligheter. Antalet beslutade assistanstimmar kan inte anses utgöra företagshemligheter. Timantalet är beroende av brukarens aktuella behov och utgör inte företagsspecifik information. Brukarna äger denna information och de äger själva rätt att fritt disponera över den. Informationen har inte heller i efterhand på något sätt nyttjats utan respektive brukares samtycke. Informationen kan helt enkelt inte användas av annan utan att brukaren själv vill detta.

Inte heller utgör någon av de övriga handlingar som Västgöta åberopat företagshemligheter och Handens agerande har inte inneburit obehörigt röjande eller utnyttjande av företagshemligheter.

Om tingsrätten skulle finna att det föreligger skadeståndsskyldighet kan skadan inte under några förhållanden anses större än Västgötas skada sådan den bedömts av PwC och A.L.

Sakframställning

Västgöta startade 2010 och det var J-E.J. och M.B. som förvärvade aktierna med hälften var. M.B. lånade 50 000 kr av J-E.J. för ändamålet.

Påståendet att J-E.J. erbjöd M.B. aktier för att hon skulle agera som någon sorts frontfigur på grund av att J-E.J. inte ville synas är oriktigt. Parterna var överens om att M.B. skulle ha posten som verkställande direktör och J-E.J. utsågs till ordförande i bolagets styrelse. Dessa uppgifter registrerades självfallet hos Bolagsverket och blev därmed offentliga och enkelt tillgängliga för envar. Dessutom var det J-E.J. som sedermera registrerades för erforderliga tillstånd. Han arbetade också heltid i verksamheten och var i huvudsak den som hanterade besök hos brukare och kontakter med försäkringskassa och kommuner. Bolagets, inledningsvis enda, reklambroschyr innehöll också ett fotografi med J-E.J. medan M.B. inte förekom på bild. Att J-E.J. skulle ha försökt dölja sin medverkan är således felaktigt.

J-E.J. och M.B. var också från starten eniga om hur verksamheten skulle bedrivas, med en klart uttalad målsättning eller affärsidé som innebar att brukarna och personalen skulle komma i första rummet. Detta kunde i sin tur bara ske genom att ägarna avstod från att vinstmaximera och i stället lät en stor del av verksamhetens överskott gå direkt till anställda och brukare. Exempelvis användes under hösten 2011 stora belopp till kompetensutveckling och till en bonus till personalen som var i storleksordningen 900 000 kr. Detta betyder inte att Västgöta var någon ideell verksamhet men det var just affärsidén som lockade till sig brukare. Väldigt många brukare var oroliga för s.k. riskkapitalister på marknaden och Västgöta erbjöd då ett

attraktivt alternativ till företag som drevs med vinstmaximering som ledstjärna.

Det har påståtts att J-E.J. skulle ha uteslutit M.B. från ledningen av företaget men det var istället M.B. som under våren 2011 började dra sig undan och uteblev från arbetet i allt större utsträckning, ibland utan förklaring och ibland under åberopande av diffusa uppgifter om sjukskrivning. Det uppstod under sommaren 2011 en ganska allvarlig konflikt mellan J-E.J. och M.B. på grund av att J-E.J. upptäckte att M.B. både hade köpt markiser till sitt hem och ingått ett pensionsavtal för bolagets pengar. Frånvaroproblematiken fortsatte och man höll ett möte där problemen med att M.B. inte arbetade togs upp. M.B. sade till sist upp sig från sin tjänst den 26 september 2011. Hon gick helt enkelt hem och sade att hon inte ville vara med längre.

I denna rejält förvärrade konfliktsituation kontaktades Västgötas revisor A.A. Tanken var främst att försöka lösa upp delägarskapet på något sätt, t.ex. genom att J-E.J. köpte ut M.B. Omkring månadsskiftet september/oktober hölls ett möte hos revisorn och han lade då fram en värdering med utgångspunkt i aktieägaravtalet. Värderingen hamnade på omkring 14 miljoner kronor för hela bolaget och alltså omkring sju miljoner kronor för varje hälftenandel. När det gäller aktieägaravtalet kan konstateras att J-E.J. accepterade det, men det gjorde inte M.B. varför det inte blev något avtal

M.B. utförde inte några av den verkställande direktörens uppgifter men uppbar full lön. M.B. gav motstridiga budskap trots att hon var på arbetsplatsen och t.o.m. hade sagt upp sig

På grund av att M.B. inte kom till arbetsplatsen kallade J-E.J. till bolagsstämma i syfte att hantera frågan om verkställande direktör. I M.B:s ställe kom P.A. med fullmakt från M.B. Han röstade för M.B:s aktier, avsatte styrelsen och krävde plats i en ny styrelse. Denna stämma utsåg S.F. till verkställande direktör från den 16 november 2011.

P.A. kunde inte tillföra något värde för verksamheten. Han var helt okunnig om branschen och både ledning och anställda upplevde honom som riktigt obehaglig och nära nog hotfull. Alla blev oroliga och rädda. Det enda P.A. gjorde på arbetsplatsen var att övervaka personalen och försöka tvinga fram försäljningen av bolaget på M.B:s villkor.

I den uppkomna situationen reagerade personalen genom att begära ett möte med M.B. för att höra hennes syn på hur situationen skulle kunna lösas. Mötet ledde till att hela personalen tog ställning för den andra sidan i konflikten. Personalen skickade den 16 december 2011 en skrift till ledningen inklusive M.B. där all kontorspersonal sade att man "helt tappat förtroendet" för M.B. som "ägare/ledare" och hotade att söka sig nya arbetsgivare.

Den 21 december 2012, fem dagar efter personalens möte med M.B., kom ett erbjudande från S.J. till S.F. att köpa M.B:s andel för sju miljoner kronor. I januari 2012 angav S.J. värdet på bolaget till 76 miljoner kronor och att priset för M.B:s del var sju miljoner kronor. Nästa skriftliga bud kom från S.J. den 9 januari 2012. M.B. ville sälja sin aktiepost till "det rätta" priset. S.J. argumenterade för att bolaget skulle vara värt 76 miljoner kronor men

anger att M.B. trots detta är beredd att sälja sin hälftenandel för sju miljoner kronor, som senare i samma brev prutas till ett slutbud om sex miljoner kronor. S.J. och tydligen även M.B. var fullt medveten om att en sådan värdering inte sammanfaller med bolagets värderingar om att placera vinster i verksamheten eftersom finansiering måste ske genom att bolaget i slutändan måste lämna motsvarande aktieutdelningar till aktieägarna.

Den 12 februari 2012 kontaktades J-E.J. av företrädare för ett större riskkapitalbolag i branschen på initiativ av J.C. Man får anta att C. agerade på M.B:s uppdrag, i vart fall indirekt eftersom hon företrädde av P.A.

Det faktum att personalen slutade och brukarna lämnade Västgöta berodde på M.B:s och hennes ombuds uppträdande, låsningen av bolagets ledning, brott mot fastställd budget och aggressiva försäljningsförsök.

Det finns ett antal omständigheter som tydligt visar att J-E.J., S.F. och M.P. in i det sista arbetade hårt och seriöst för att få verksamheten i Västgöta att fungera. Den konferens som hölls hösten 2011, budgetarbetet för 2012, den omständigheten att man anställde in i januari 2012 samt höll veckomöten och skötte det löpande arbetet visar på att en konkret och ingående planering för Västgötas verksamhet under 2012, ända fram till dess att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. började lämna Västgöta.

Alla som senare accepterade anställning vid Handen hade avslutat sin anställning vid Västgöta innan de anställdes av Handen.

Man kan säga att det var med K.O. som avhoppet från Västgöta startade, att det var genom honom som alternativet öppnade sig. Han hörde varken till ledningen eller till kontorspersonalen och han hade inte skrivit under varningsbrevet den 16 december. Han var timanställd av Västgöta som assistent hos sin fru som alltså var brukare. Han hade ett gott förhållande till de anställda vid Västgöta och han brukade ganska ofta dricka kaffe på kontoret. Han och hans fru hörde till dem som hade bestämda åsikter om att branschen var utsatt för riskkapitalister, personer som prioriterar vinster före kvalitet i verksamheten. De hade tidigare valt bort sådana bolag och han insåg risken för att Västgöta var på väg att bli ett sådant bolag. Hans fru sade därför upp assistansavtalet till den 31 januari 2012. K.O:s anställningsavtal var direkt kopplat till assistansavtalet och upphörde alltså samtidigt. Han sökte alternativ och hittade då Handen i Borås AB, numera Handen Assistans AB. K.O:s plan var bara att han fru skulle få ny assistanssamordnare och han själv en ny anställning, men ägaren till Handen i Borås AB ville inte expandera utan hellre sälja bolaget. K.O. diskuterade fruns byte av assistanssamordnare med M.P. och S.P., som var både anställd och brukare, och de tre köpte tillsammans Handen med tillträde den 11 februari 2012.

M.P. var arbetsledare på Västgöta. Hon sade upp sig den 13 januari 2012 och anställningen upphörde den 10 februari. Hon hade från början tänkt sig en anställning på Handen men det blev i stället så att hon accepterade förslaget om att gå in som delägare i bolaget. Hon köpte 20 procent av aktierna. Köpeavtalet är daterat den 8 februari, två dagar före det hennes anställning

vid Västgöta upphörde, men tillträdet till aktierna var avtalat till den 11 februari, alltså dagen efter det anställningen upphörde.
Hon gick också in som styrelseledamot i Handen.

S.P., som också köpte en del i Handen, sade upp sitt avtal med Västgöta den 30 januari. Han var, som nämnts, både anställd och brukare i Västgöta och valde att bli brukare i Handen från den 1 mars 2012. Han hörde till dem som skrev under varningsbrevet i december.

S.F., som är J-E.J:s dotter, sade upp sig från Västgöta vid ett styrelsemöte den 24 januari 2012, och slutade den 9 februari 2012. Hon började arbeta i Handen fr.o.m. maj 2012, och blev från den 18 juni både styrelseledamot och verkställande direktör.

J-E.J. sade upp sig den 22 februari och slutade då sitt uppdrag med omedelbar verkan. Han hade tänkt gå i pension men arbetade lite deltid på Handen from den 1 maj 2012. Han hade ingen formell roll i bolaget.

J-E.J., S.F., M.P. och K.O. har inte, under tiden de var anställda vid Västgöta, försökt påverka brukarna att byta till Handen. Uppsägningar från 17 brukare skedde under tiden den 14 februari - den 1 mars. Det är riktigt att M.P. har skrivit en del av uppsägningarna. Hon slutade sin anställning vid Västgöta den 10 februari.

När det gäller de ytterligare brukare som nämnts kan det först konstateras att M.B. själv undertecknat/godtagit uppsägningen från S.I. och J-E.J., S.F., M.P. och K.O. kan inte på något sätt ha ansvar för detta. För L.V. har Västgöta aldrig utfört någon assistans. S.P. blev, som nämnts delägare i Handen.

Det är riktigt att brukarna har blivit informerade om att personal hade slutat på Västgöta och att denna information i en del fall skedde innan personalen lämnat Västgöta. Att göra så är både brukligt och nödvändigt. M.P., som det främst gäller, sade upp sig den 13 januari och det var nödvändigt att hon som arbetsledare berättade för brukarna vem de skulle vända sig till i fortsättningen. Det handlade om ett slags överlämning. Det är i detta sammanhang och senare som vissa brukare uttryckte en vilja att följa med M.P. och den personal man fått förtroende för till en eventuell annan assistanssamordnare. Det är brukarna som bestämmer. De är inga handelsvaror utan människor som gör egna val.

R.R. som var ägare till en verksamhet i branschen tog kontakt med S.F. i syfte att rädda sin egen verksamhet. Det visade sig att hon där förbrukat förskott på assistansarvoden och inte klarade tillståndssituationen själv. Efter diskussioner fick R. låna cirka 177 000 kr och fick anställning i Västgöta den 19 december 2011.

Västgöta har gjort gällande att vissa uppgifter/dokument utgör företagshemligheter. Det är fråga om brukarlistor med brukarnummer, köpeavtal avseende dator, tidrapport, fullmakter och tillståndsansökningar.

Nummerserien i brukarlistorna emanerar från Marks Assistans, en del av Frösunda. Detsamma gäller tidrapporten. Det kan också konstateras att liknande avtalshandlingar, tidrapporter och andra administrativa handlingar används allmänt av en stor mängd olika aktörer. Handlingar som ingivits till Socialstyrelsen och andra myndigheter är vidare i viss utsträckning offentliga och kopieras ofta i branschen. Det är också av betydelse att S.F. före, under och efter sin anställning vid Västgöta, har varit flera olika bolag behjälplig med administrativa åtgärder såsom ansökningar och annat. Det var t.ex. hon som gjorde Västgötas ansökan till Socialstyrelsen innan hon ens var anställd vid Västgöta. Det är således inte ens Västgötas handlingar. Västgöta har för egen del också använt förlagor som upprättats av andra. Det finns inga företagshemligheter i dessa delar.

BEVISNINGEN

På begäran av Västgöta har förhör under sanningsförsäkran hållits med M.B. och P.A. Vittnesförhör har på Västgötas begäran ägt rum med J.C., S.J., R.R., A.O., N.H., A.I., K.I. och D.W.

På begäran av Handen har förhör under sanningsförsäkran hållits med M.P., S.F. och K.O. Vittnesförhör har på Västgötas begäran ägt rum med A.A., A.L. och M.T.

Vittnesförhör har på båda parter begäran ägt rum med B.A.

Parterna har åberopat omfattande skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Handens fordran på assistansersättning som utbetalats till Västgöta
Handens talan ska bifallas redan på grund av att Västgötas medgivande.

Västgötas fordran på assistansersättning som utbetalats till Handen
Västgöta har, utöver allmänt hållna uppgifter av M.B. i förhör under sanningsförsäkran, inte åberopat bevisning till stöd för sin fordran. Västgöta har inte förmått styrka sin fordran. Käromålet ska i denna del ogillas.

Västgötas yrkande om skadestånd av Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O.

Har J-E.J., S.F., M.P. och K.O. agerat illojalt?

I ett anställningsförhållande krävs av arbetstagaren att denne är lojal mot arbetsgivaren. Lojalitetskravet ingår som ett led i anställningsavtalet. Att under anställningen bedriva konkurrerande verksamhet är ett klart brott mot lojalitetskravet. Detsamma kan gälla när någon på ett mer långtgående sätt planerar sådan verksamhet under anställningen.

Det avtal varigenom bl.a. K.O. och M.P. förvärvade aktier i Handen undertecknades den 8 februari 2012. Vid denna tidpunkt var K.O. och M.P. fortfarande anställda hos Västgöta. Det kan hållas för visst att köpet inte aktualiserades samma dag som avtalet undertecknades utan föregicks av överväganden och förhandlingar under en tid.

R.R., som drev en mindre assistansverksamhet som kom att gå upp i Västgöta, har berättat att hon vid möten i december 2011 av S.F. fick höra talas om problem i Västgöta och att man skulle ta med sig kunder till ett annat bolag. Hon har också berättat att hon vid ett tillfälle - troligen i början av januari - hörde J-E.J. och K.O. diskutera olika lokaler för ny verksamhet bl.a. den lokal där Handen finns idag.

A.I. har berättat att hon strax före jul 2011 av J-E.J. fick höra talas om Handen. Hon hade fått en bonus från Västgöta och när hon frågade om detta sade J-E.J. att han skulle tömma kontot så att det inte skulle finnas något kvar till M.B.

A.O. har berättat att hon deltog i, troligen två, möten i Västgötas lokaler med M.P. och K.O. och att hon av M.P. fick veta att de ville att A.O:s mamma, som var brukare hos Västgöta, skulle byta till Handen. Hon skrev vid det andra mötet på en fullmakt som är daterad den 2 februari 2012. Hon har vidare berättat att hon just då inte funderade på var de befann sig men M.P. konstaterade i efterhand att de inte fick göra detta i Västgötas lokaler.

Den 16 februari 2012 skickade J-E.J. ett mail till S.F. med bl.a. texten ”Eftersom G. svarade igår att han hört att du och M. startat eget och att jag skulle följa efter låter det som om någon brukare eller assistent pratat. Jag vet snart inte hur jag skall bete mig. Maila inte jag tror att allt som vi gör kommer fram. Ring på mobilen, Jag raderar detta om omgående”.

Handens tillståndsansökan av den 14 januari 2012 innehåller meritförteckningar för J-E.J. och S.F. som visar att det redan vid denna tid var klart att de skulle börja i Handen. Ansökan innehåller också en uppgift om att B.A. inom kort skulle bli verksamhetsansvarig i Handen. B.A. har i vittnesförhör uppgivit att hon vid den tidpunkten inte var tillfrågad och att hon inte visste att hon angavs som blivande verksamhetsansvarig.

Det står på grund av dessa omständigheter klart att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. på ett förhållandevis långtgående sätt inte bara planerat utan också konkret förberett en konkurrerande verksamhet under den tid de var anställda hos Västgöta. Detta innebär enligt tingsrättens mening att de agerat illojalt mot sin arbetsgivare och därigenom brutit mot sina anställningsavtal.

Har det varit fråga om företagshemligheter?

Regler om företagshemligheter finns i lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter, i det följande kallad FHL.

Med företagshemlighet avses (1 § FHL) sådan information om affärs- eller driftförhållanden i en näringsidkares rörelse som näringsidkaren håller hemlig och vars röjande är ägnat att medföra skada för honom i konkurrenshänseende.

Västgöta har gjort gällande att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. röjt företagshemlig information som funnits i följande material:

- brukarlistor med information om de enskilda brukarna och det antal assistanstimmar de beviljats.
- förteckning med information om samtliga anställda i Västgöta.

- hyresavtal avseende Västgöta kontorslokaler
- beskrivning av verksamheten m.m. som ingår i Västgötas ansökan till Socialstyrelsen
- mallar för tidrapporter, återrapporteringskort, fullmakter m.m.

Brucarlistor som innehåller information om de brukare som anlidade Västgöta är i praktiken detsamma som företagets kundregister. Även om det förhöll sig så att de uppgifter som registrerats för en enskild brukare fanns tillgängliga på annat sätt är det sammanställningen av uppgifterna som är företagsspecifik och värdefull för företaget, och för dess eventuella konkurrenter. Ett röjande av denna information kan vara till skada för informationens ägare i konkurrenshänseende. En brukarlista av aktuellt slag får anses vara ett typexempel på företagshemlig information. Utredningen visar att listorna hos Västgöta hanterats på ett sätt som gjort klart att det var fråga om information som företaget höll hemlig. Västgötas brukarlistor har utgjort företagshemlig information.

En förteckning över anställda utgör inte utan vidare skyddad information. En förteckning över samtliga anställda med, som i detta fall, information om bl.a. ersättningsnivåer och de anställdas kopplingar till en eller flera brukare kan ge en konkurrent viktiga inblickar i företagets driftförhållanden. I nu aktuellt fall kan den som läser förteckningen över anställda mot brukarlistorna få information i klartext om vilka brukare en viss assistent arbetar hos. Denna information kan bli särskilt viktig i en bransch där det, enligt vad som framkommit i målet, inte är ovanligt att brukare följer ”sina” assistenter om dessa byter arbetsgivare. Ett röjande av denna information kan vara till skada för informationens ägare i konkurrenshänseende. Förteckningen är klart företagsspecifik och Västgöta har avsett att förteckningen skulle vara hemlig. Förteckningen över Västgötas anställda har utgjort företagshemlig information.

När det gäller Västgötas hyreskontrakt är det mindre tydligt vilken skada i konkurrenshänseende som ett röjande kan medföra. Informationen i hyreskontraktet kan därför inte anses ha utgjort företagshemlig information.

Den ansökan om tillstånd som Västgöta ingivit till Socialstyrelse våren 2011 innehåller förhållandevis ingående beskrivningar av företagets driftförhållanden. Det är fråga om sådan information som företag typiskt sett önskar hålla hemlig och som kan orsaka skada i konkurrenshänseende om den röjs för konkurrenter.

Det har anförts att det var S.F. som upprättade Västgötas ansökan innan hon var anställd hos bolaget och att hon därför har haft rätt till materialet. Den omständigheten att S.F. må ha upprättat ansökan innan hon var anställd innebär inte att hon därigenom fick rätt att, då eller senare när hon var anställd, röja den företagshemliga information som hon fick del av för arbetet med ansökan.

Ansökan har utgjort företagshemlig information.

Om mallar för tidrapporter, återrapporteringskort, fullmakter och liknande röjs för en konkurrent kan denne i viss mån spara eget arbete. Detta kan

dock inte i egentlig mening sägas utgöra en skada i konkurrenshänseende. Någon annan skada i konkurrenshänseende är svår att skönja. De nu aktuella mallarna har inte utgjort företagshemlig information.

Har det skett ett obehörigt angrepp på Västgötas företagshemligheter?
I FHL avser enbart obehöriga angrepp på företagshemligheter (2 §).

Det kan hållas för visst att Handen, för att kunna komma i kontakt med Västgötas brukare, måste ha utnyttjat Västgötas brukarlista och att denna röjts för Handen av någon eller några av de övriga svarandena, av vilka i vart fall J-E.J., S.F. och M.P. hade tillgång till den.

Handens Assistans tillståndsansökan uppvisar så påfallande likheter med Västgötas ansökan i mars 2011 att det kan uteslutas att de beror på slumpen. Det står klart att Handen har använt Västgötas ansökan som förlaga för sin egen ansökan. Det är uppenbart att svarandena har röjt ansökan för Handen varefter Handen utnyttjat den i sin verksamhet.

Har svarandena solidariskt ansvar?

Det som redovisats ovan visar att J-E.J., S.F., M.P. och K.O. alla tagit del i att under anställningen hos Västgöta förbereda den konkurrerande verksamheten i Handen och att de alla varit införstådda i det som skedde. Även om alla inte har medverkat lika mycket måste de i förhållande till Västgöta anses lika ansvariga. De har således ett solidariskt ansvar gentemot Västgöta. I den del som avser röjande och utnyttjande av företagshemlig information är de solidariskt ansvariga även med Handen.

Hur ska skadestånd beräknas?

I 7 § lagen (1990:409) om skydd för företagshemligheter föreskrivs att en arbetstagare som uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjar eller röjer en företagshemlighet hos arbetsgivaren som han har fått del av i sin anställning under sådana förhållanden att han insåg eller borde ha insett att han inte fick avslöja den ska ersätta den skada som uppkommer genom hans förfarande. Av lagens 8 § framgår att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet utnyttjar eller röjer en företagshemlighet som, enligt vad han eller hon inser eller bör inse, har angripits enligt denna lag ska ersätta den skada som uppkommer genom hans eller hennes förfarande. Den ersättning som utgår med stöd av 7 eller 8 §§ kallas ekonomiskt skadestånd.

I 9 § samma lag anges att man vid bestämmande av skadestånd enligt bl.a. 7 och 8 §§ för ett angrepp på en näringsidkares företagshemlighet även ska ta hänsyn till dennes intresse av att hemligheten inte obehörigen utnyttjas eller röjs och till övriga omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. Skadestånd som utgår med stöd av denna bestämmelse kallas allmänt skadestånd.

När skadestånd enligt FHL ska bestämmas bör, enligt lagens förarbeten, en riktighet vara att skadeståndet inte får bli så lågt att det blir ekonomiskt lönsammare att obehörigen utnyttja någon annans företagshemlighet än att på ett legitimt sätt förvärva hemligheten. Skadestånden bör således ligga på en sådan nivå att det aldrig ter sig fördelaktigt att kalkylera med möjligheten att angripa någon annans företagshemlighet.

En arbetstagare som genom att agera illojalt mot sin arbetsgivare bryter mot anställningsavtalet kan också åläggas att ersätta den skada som uppkommer genom agerandet. Den som drar nytta av ett sådant agerande kan inte åläggas skadeståndsskyldighet. Vid illojalt agerande förekommer inte någon motsvarighet till det allmänna skadeståndet enligt FHL.

Allmänt skadestånd enligt FHL

Allmänt skadestånd syftar, som redan framgått, till att ersätta annat än rent ekonomiska värden. Bedömningen av skadeståndets storlek blir därför med nödvändighet skönsmässig.

I detta fall har bl.a. Västgötas kundregister (brukarlistor) röjts och utnyttjats. Kundregister är typiskt sett av stor betydelse, kanske särskilt för tjänsteföretag. Företag i assistansbranschen är av naturliga skäl begränsade till ett visst geografiskt område och företagens möjligheter att värva nya kunder genom att vända sig mot en annan marknad är rimligen begränsade.

Det kan också noteras att Västgötas företagshemliga information har röjts av personer i företags ledning som dessutom alla, om än på olika sätt, hade intresse av Handens verksamhet.

Mot bakgrund av vad som nu anförts gör tingsrätten bedömningen att det allmänna skadeståndet i detta fall ska bestämmas till skäliga 150 000 kr att betalas solidariskt av Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O.

Ekonomiskt skadestånd

Utgångspunkten när ekonomiskt skadestånd bestäms ska vara att den skada som har uppkommit genom angreppet ska ersättas. Den grundläggande funktionen ska således vara att reparera skadan

När det gäller värdering av den uppkomna skadan har Västgöta åberopat ett utlåtande från Grant Thornton som ytterligare belysts genom vittnesförhör med D.W. som författat utlåtandet.

Handen har åberopat ett utlåtande från Price Waterhouse Cooper (PwC). Utlåtandet har författats av A.L. och belysts genom vittnesförhör med honom.

Det kan inledningsvis konstateras att både D.W. och A.L. framstår som högt kompetenta när det gäller värderingar av detta slag.

Grant Thorntons utlåtande och D.W:s vittnesmål kan kort sammanfattas på följande sätt. Det underlag som PwC använt för sin beräkning av marknadsvärdet av vinst på de brukare som valt att byta från Västgöta till Handen är bristfälliga och analysen borde kompletteras med en bedömning av vilken vinst som uppnås i liknande företag, vilket kan ge en indikation på vilken intjäning som kan förväntas vid normal verksamhet. Grant Thornton har vidare menat att PwC använt ett väl högt avkastningskrav (17,5 % - 22,5 %), som inte har underbyggts. Grant Thornton har vidare påpekat att företagsledningen i Handen har gjort en prognos över hur antalet brukartimmar kommer att ändras för de brukare som valt att byta från Västgöta till Handen. Prognosen anger att de övertagna brukarna skulle utnyttja 75 198 timmar

under de sista nio månaderna under 2012 i Handens regi. Där finns en avvikelser som inte förklarats. Det finns inte heller någon dokumentation av hur prognosen har gjorts, varför den är omöjlig att rimlighetsbedöma för en utomstående. Det kan ifrågasättas om det verkligen är rimligt att anta att samtliga övertagna brukare kommer att lämna verksamheten (byta, sluta eller avlida) inom en åttaårsperiod. Ingen av brukarna som bytte till Handen kommer 2020 att ha uppnått genomsnittlig livslängd i Sverige och det finns uppgifter som talar för att det är relativt ovanligt att brukare byter anordnare. Prognosen som använts av PwC utan egen granskning får stor inverkan på den beräknade skadans storlek. Västgötas resultat i det tidiga skedet av bolagets verksamhet riskerar att bli missvisande varför Grant Thornton har tittat på vad bolag i branschen, i samma region och i övrigt så lika Västgöta som möjligt, tjänar. Det har då visat sig att vinsten genomsnittligt ligger på sex procent. Grant Thorntons justerade beräkning visar att marknadsvärdet av vinst på de brukare som valt att byta från Västgöta till Handen kan beräknas till 3,7 - 4,2 miljoner kronor, om man använder den allmänt accepterad beräkningsmetod som PwC använt. Mot bakgrund av den högre osäkerheten i att använda jämförande analys är det rimligt att använda ett bredare värdeintervall. Beaktas variationen i genomsnittlig marginal för resultat före räntor, skatter, nedskrivningar/avskrivningar under de analyserade åren får man ett intervall om 3,0 - 5,0 miljoner kronor efter skatt. Prognosen över antalet framtida brukartimmar har då använts ojusterad. Vid beräkning av skada bör man utgå från värderingstidpunkten.

PwC:s utlåtande och A.L:s vittnesmål kan kort sammanfattas på följande sätt. PwC:s uppdrag var att räkna ut marknadsvärdet hos Västgöta för de brukare som bytte till Handen. Avkastningsvärdering, som även Grant Thornton använt, är den rätta modellen. Det handlar om att prognostisera vilket PwC gjort utifrån Västgötas omfattande budget samt S.F:s och M.P:s erfarenhet. Det angivna avkastningskravet (17,5 % - 22,5 %) är högst rimligt med hänsyn tagen till branschen och bolagets storlek. I mindre bolag har nyckelpersonerna mycket större betydelse än i stora och personalberoendet är en risk. I Västgöta fanns vid den aktuella tiden också en oro bland de anställda som utgör en ökad risk. PwC har räknat brukare för brukare och inte använt schabloner medan Grant Thornton har använt medellivslängd, vilket är tveksamt med hänsyn till att brukarna kan antas ha kortare livslängd. Statistiskt sett ska brukarna inte byta, men faktum är att flera av dem har gjort det flera gånger. Jämförande värdering får ses som den sista livlinan när man inte har annat, och det är då viktigt att verkligen se till att jämförelsen görs med företag som liknar det aktuella. PwC har använt fakta, inte statistik. Västgötas uteblivna vinst har av PwC beräknats till 958 000 kr - 1 062 000 kr om enbart de 17 brukare som först sade upp sina avtal räknas med. Lägger man till brukarna K.Od. och S.P. blir siffrorna 1 091 000 kr - 1 211 000 kr.

Beräkningar av den vinst som skulle ha uppkommit om en viss händelse inte inträffat bygger ofrånkomligen till stor del på antaganden. Det är den som yrkar skadestånd som har bevisbördan för skadans storlek. När det som här gäller ersättning för skada för utebliven vinst till följd av en viss händelse är det ofrånkomligt att beräkningen av skadans storlek bygger på antaganden om vad som skulle ha hänt om händelsen inte inträffat. Det ligger i sakens

natur att det aldrig går att få full visshet om detta. Domstolens bedömning kommer därför lika ofrånkomligt att grundas på antaganden. Det blir därför till stor del en skälighetsbedömning.

Enligt tingsrättens mening framstår det som rimligare att, som Grant Thornton gjort, grunda bedömningarna på en jämförelse med liknande företag än på en beräkning utifrån det tämligen nystartade Västgötas faktiska förhållanden, som PwC gjort. Till detta kommer att PwC:s bedömning delvis grundas på prognoser som gjorts av ledningen i Handen som också är svarande i denna del. Tingsrätten lägger den av Grant Thornton gjorda beräkningen till grund för bedömningen och finner att det ekonomiska skadeståndet totalt ska bestämmas till yrkade 3 000 000 kr.

Huvuddelen av den skada som vållats Västgöta beror på de anställdas illojala agerande. Den skada som uppkommit till följd av att företagshemlig information röjts och utnyttjats ska skäligen bestämmas till 300 000 kr. Detta belopp ska betalas solidariskt av Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. Resterande del av det ekonomiska skadeståndet ska betalas solidariskt av J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O.

Rättegångskostnader

Förlorande part ska enligt huvudregeln ersätta vinnande parts rättegångskostnader.

I detta mål vinner och förlorar båda sidor. Handen får bifall till sin talan mot Västgöta om fordran på assistansersättning medan Västgötas motsvarande talan mot Handen ogillas. Västgöta får bifall till sin skadeståndstalan mot Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O.

Beloppsmässigt är det som Handen vinner i målet endast en liten del jämfört med vad Västgöta vinner. Till detta kommer att den absoluta tyngdpunkten i målet legat på den del som avsett skadeståndstalan.

Den ersättning som Västgöta har yrkat är skälig.

Handen, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ska åläggas att solidariskt ersätta Västgötas rättegångskostnader. Västgöta har yrkat ersättning inklusive mervärdesskatt och upplyst att bolaget inte är registrerat för mervärdesskatt.

DOMSLUT

1. Västgöta Assistans AB ska till Handen Assistans AB betala 573 360 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) på 30 171 kr från den 17 maj 2012, på 398 547 kr från den 26 maj 2012 och på 144 642 kr från den 26 juli 2013, allt till dess betalning sker.
2. Västgöta Assistans AB:s talan om fordran på Handen Assistans AB för assistansersättning ogillas.
3. Handen Assistans AB, J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ska solidariskt till Västgöta Assistans AB betala allmänt skadestånd med 150 000 kr jämte

ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 21 november 2012 till dess betalning sker.

4. Handen Assistans AB ska, solidariskt med J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O., till Västgöta Assistans AB betala ekonomiskt skadestånd med 300 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 21 november 2012 till dess betalning sker.

5. J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ska solidariskt till Västgöta Assistans AB betala ekonomiskt skadestånd med 3 000 000 kr. Beloppet ska intill 300 000 kr betalas solidariskt med även Handen Assistans AB. På beloppet ska ränta enligt 6 § räntelagen utgå från den 21 november 2012 till dess betalning sker.

6. Handen Assistans AB ska solidariskt med J-E.J:s dödsbo, S.F., M.P. och K.O. ersätta Västgöta Assistans AB för rättegångskostnader med 1 458 699 kr, inklusive mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 oktober 2016 till dess betalning sker. Beloppet avser ombudskostnader.